

2014RGW20

VERSLAG van de vergadering van de Statencommissie Ruimte, Groen en Water d.d. 20 januari 2014 in het Provinciehuis van Utrecht

Aanwezig:

Drs. A.H.L. Kocken (voorzitter), drs. R.W. Krol (gedeputeerde), drs. R.E. de Vries (gedeputeerde), E.R.M. Balemans (VVD), drs. F.H.W. Bekkers (GroenLinks), drs. J.G. Boerkamp (D66), mw. E.J. Broere (PVV), dhr. ir. G.T. Dorigo (D66), mr. R.N.S. Emons (VVD), J. Fastl (GroenLinks), mw. W.M.M. Hoek (50PLUS), drs. C. de Heer (ChristenUnie), J.J. van der Helm (PVV), W.J. Joustra (VVD), ing. D. Kiliç (PvdA), J. v.d. Lagemaat (SGP), mw. drs. A.M.C. Mineur (SP), T. van Oosterom (CDA), ing. H.N. Scherer (PVV), W. van der Steeg (PvdD), dr. I. Thonon (D66) en C. Westerlaken (CDA);

Afwezig: mw. drs. U.P. Blom (PvdA), C. van Kranenburg (ChristenUnie) en dhr. drs. P. Duquesnoy (SP);

Van ambtelijke zijde aanwezig: drs. H. Schoen (griffier) en mw. M.J. Strijbos (verslag)

1. Opening

De voorzitter, de heer Kocken, opent de vergadering.
De berichten van verhinderings worden doorgenomen.

2. Vaststellen agenda

De voorzitter deelt mee dat de SP-fractie het verzoek heeft gedaan om de Gebiedsagenda Noordvleugel te agenderen in de Statencommissie BEM. De voorzitter zegt toe dit punt mee te nemen in de bespreking van de commissieagenda's in het Presidium.

3. Verslag vergadering Statencommissie Ruimte, Groen en Water d.d. 25 november 2013

Het verslag van deze vergadering wordt vastgesteld.

4. Mededelingen

Gedeputeerde Krol deelt het volgende mee naar aanleiding van de geagendeerde stukken. Het bestemmingsplan Landelijk Gebied van de gemeente Soest kent door een aantal interventies van de gemeenteraad vrij veel elementen die strijdig zijn met de PRV zoals die in de Staten in februari 2013 is vastgesteld. Eén ervan is de brief van de heer Smiet, een ingekomen stuk van deze avond. Maandag 20 januari is de reactie van GS op het bestemmingsplan verstuurd. Op dinsdag 28 januari zal door het college van Soest over deze elementen worden besloten.

5. Rondvraag

Opblaasbare tennishal Soest:

De heer Bekkers vraagt naar de reactie van gedeputeerde Krol op het bestemmingsplan van Soest. Hij dankt de gedeputeerde voor zijn mededeling hieromtrent.

Spreker vraagt of de beantwoording van het college van de schriftelijke vragen van GroenLinks over de opblaasbare tennishal wordt meegenomen in de reactie op het bestemmingsplan van Soest.

GS geven hierin aan dat de nieuwe PRV niet noodzakelijkerwijs van toepassing is. De heer Bekkers meent dat, afgaande op de uitspraak van de Raad van State, de nieuwe PRV hier wel van toepassing is. Hij vraagt of dit voor de gemeente Soest een goede plek zou zijn om een kernrandvisie over op te stellen. Zijn fractie is van mening dat het kernrandbeleid goed moet worden toegepast, zodat er een goede kernrand tot stand komt met niet alleen een opblaasbare tennishal.

Gedeputeerde Krol zegt dat de tijdelijke opblaasbare tennishal is onder het oude regime beoordeeld, de gedeputeerde is van mening dat hij moet worden beoordeeld op het nieuwe regime, de PRS/PRV zoals die in februari 2013 is vastgesteld. De vraag is of een tijdelijke tennishal een vorm van verstedelijking is. Hij zegt toe dat hij hierop zal ingaan bij zijn reactie op het bestemmingsplan van Soest. GS zijn overigens van mening

dat een tijdelijke tennishal niet in strijd is met het provinciaal ruimtelijk beleid omdat dit niet een stedelijke voorziening is zoals bedoeld in de PRV.

De vraag van GroenLinks over hoe GS staan tegenover het bestemmingsplan van Soest is met de mededeling van de gedeputeerde bij agendapunt 4 beantwoord.

De heer Bekkers vraagt of het juist is dat de gemeente Soest in het nieuwe bestemmingsplan de tijdelijke in een permanente situatie wil omzetten.

Gedeputeerde Krol is hiervan niet op de hoogte.

Interimuitbreiders:

De voorzitter laat weten dat de memo van gedeputeerde Krol staat geagendeerd voor de vergadering van 24 februari.

De heer Bekkers kan zich erin vinden als gedeputeerde Krol zijn antwoord op deze vraag toevoegt aan de memo. Naar aanleiding van enkele signalen en de betreffende memo zou hij graag een overzicht ontvangen van de vorderingen in het legalisatieproces. Op hoeveel van de vergunningen heeft het betreffende punt van de Raad van State invloed en op hoeveel niet? Zijn er bezwaren gemaakt op andere punten?

Gedeputeerde Krol zegt toe dat hij de Staten deze gegevens schriftelijk zal doen toekomen vóór 24 februari.

Proefboerderij Zegveld:

De D66-fractie is verheugd met het nieuws dat er nieuwe partners zijn gevonden die willen investeren in de proefboerderij, zodat die in de provincie behouden blijft. De heer Boerkamp vraagt naar de rol die de provincie hierin heeft gespeeld en naar de rol van de provincie in de proefboerderij in de toekomst.

De heer De Heer stelt zijn vraag mede namens de SGP-fractie.

De wetenschappelijke proefboerderij speelt een cruciale rol in het Groene Hart. Het belangrijke onderzoek naar bodemdaling kan zo ook worden voortgezet. Hij informeert naar wat het Utrechtse college de afgelopen periode heeft gedaan om de proefboerderij te behouden voor het Groene Hart.

Er is een kennistransfercentrum met een nieuwe proefboerderij opgericht. Hij vraagt of de provincie Utrecht de nieuwe coöperatie zal steunen. Zo ja, hoe wordt dit dan gedaan? Zo nee, waarom niet?

Gedeputeerde Krol wijst erop dat de proefboerderij zoals de Universiteit Wageningen die heeft opgezet, in 2011 is beëindigd. Met wat steun van die provincie is de proefboerderij naar Friesland gegaan. In 2011 hebben de gezamenlijke provincies daarom gekozen voor de oprichting van het Veenweiden Innovatiecentrum (VIC). De provincie Utrecht participeert hierin door een aantal belangrijke projecten daar voort te zetten, met name op het gebied van innovatie op het gebied van bodemdaling. De provincie draagt niet financieel bij om het VIC in stand te houden, maar betaalt mee aan projecten die op het VIC worden uitgevoerd. Ook andere provincies en het LTO dragen bij. De Wageningen University is eigenaar van het complex, de gronden, de koeien en de melkrechten geweest maar heeft aangegeven zowel de koeien als de grond als de opstallen kwijt te willen. Tegelijkertijd is een coöperatie van agrariërs opgericht die het VIC wil behouden en die eigenaar van deze opstallen en grond wordt. Onlangs heeft de coöperatie een principeovereenkomst getekend met de Wageningen University, met de ontbindende voorwaarde van financiering. De gedeputeerde wijst op de mogelijkheid dat de coöperatie de provincie zal verzoeken te participeren. De provincie heeft middelen uit de oude Nota Ruimte gestoken in projecten van het VIC. Met de partners, provincies, LTO en HDSR, moet worden besproken of zij ook hieraan blijven deelnemen. De gedeputeerde kan zich voorstellen dat de provincie Utrecht hier een projectensubsidie voortzet in de hoop dat dit voldoende is om de coöperatie succesvol te laten zijn. Voor GS is dit nog altijd dé plek op Utrechts grondgebied waar door de partners innovatief onderzoek wordt gedaan naar hoe men agrarische activiteiten kan blijven ontplooien op een plek waar water en bodemdaling een probleem vormen.

Recreatiepark De Veenhoeve:

De heer Thonon heeft een schriftelijke vraag gesteld over het PMC die schriftelijk beantwoord zal worden en zonodig op de vergadering van 24 februari besproken wordt.

De gemeenteraad van Stichtse Vecht is voornemens om op recreatiepark De Veenhoeve permanente bewoning te legaliseren. Het park ligt tegen een natuurgebied aan en hij vreest dat legalisatie wordt aangegrepen voor het bouwen van extra recreatie- of gewone woningen, waardoor de druk op de natuur toeneemt. Het park ligt ver buiten de rode contouren. Hij vraagt hoe GS hier tegenaan kijken.

Gedeputeerde Krol licht toe dat het wijzigingsplan De Veenhoeve 2012 voorziet in een bestemmingswijziging. Het hele park heeft daarin een woonbestemming gekregen. Het bijbouwen van grote hoeveelheden woningen is niet zomaar mogelijk, omdat er geen ruimte is in het huidige wijzigingsplan. Mocht er in een nieuw bestemmingsplan in uitbreiding worden voorzien, dan is de aanwezigheid van het Natura 2000-gebied niet direct een mogelijkheid om uitbreiding van het aantal woningen tegen te houden. Dit zou op andere gronden moeten gebeuren, bijvoorbeeld omdat er teveel woningen buiten de rode contour komen.

Windmolenlocatie Lage Weide:

De tekst in de termijnagenda over de verdere procedure bij de windmolenlocatie Lage Weide doet de heer Scherer vermoeden dat de uitvoering van het uitvoeringsbesluit op dit moment door GS niet ter hand zal worden genomen. Hij vraagt naar de stand van zaken en naar wanneer het besluit bekend is gemaakt. Gedeputeerde Krol laat weten dat er geen nieuwe informatie is. Het besluit is genomen, het is gepubliceerd en daarmee heeft het rechtskracht. Door het voorbereidende besluit is de provincie het eerste halve jaar niet aan zet als het gaat over de locatie van de windmolens. Het gemeentebestuur van Utrecht heeft het besluit opnieuw uitgesteld als gevolg van ziekte van de wethouder. Wellicht zal het op 30 januari aan de orde komen in de gemeenteraad van Utrecht. De heer Scherer stelt dat dit in het voorbereidingsbesluit niet op die wijze is verwoord. Het voorbereidingsbesluit is helder, spreker neemt aan dat gedeputeerde de uitvoering daarvan ter hand neemt. In het besluit is de koppeling aan de gemeente Utrecht niet voorzien. Gedeputeerde Krol is van mening dat het besluit niet was genomen als niet dezelfde discussie in de gemeente had gespeeld. Het formele besluit is inderdaad dat de provincie de PRV op dit punt zal aanpassen. De gedeputeerde gaat hier vanuit. Dit moet gebeuren binnen de termijn van zes maanden. De termijn kan, met een goede reden, een keer worden verlengd. De fractie van D66 heeft hier expliciet om gevraagd, mochten de ontwikkelingen in de gemeente hiervoor aanleiding geven, bijvoorbeeld een wijziging van beleid na de gemeenteraadsverkiezingen. De provincie zou hierover dan opnieuw een besluit kunnen nemen.

Bos Haarzuilens:

Mevrouw Broere verwijst naar een artikel in een ochtendkrant over Bos Haarzuilens onder de titel 'Natuurmonumenten verwoest landschap'. De koperlandschappen werden in de 12^e eeuw aangelegd en zijn dus natuurhistorische elementen. Natuurmonumenten beargumenteert dat parkbos hoort bij landgoed De Haar, er was echter nooit een parkbos. Omwonenden zijn tegen de aanleg van een parkbos en willen de weidsheid in hun omgeving behouden. Er is nog geen bestemmingsplan goedgekeurd. De provincie heeft het gebied als 'gaaf bewaard' omschreven. Mevrouw Broere vraagt naar de relatie tussen Natuurmonumenten en provincie, is de provincie op de hoogte van de plannen van Natuurmonumenten? Zo ja, stroken de plannen met de omschrijving van 'gaaf bewaard'? Zo nee, welke actie neemt de provincie om de plannen tegen te houden? Gedeputeerde Krol laat weten dat het bestemmingsplan Haarzuilens de afgelopen week door de gemeente Utrecht is vastgesteld. Daarmee is het planologische kader vanuit de gemeente helder. De provincie is wel degelijk betrokken bij de ontwikkelingen rond Haarzuilens, het is voormalig RodS-gebied. Dat er een locatie parkbos zou komen, was altijd onderdeel van de plannen. Er is met omwonenden, Natuurmonumenten en het kasteel intensief overlegd. In de PRS is dit gebied als recreatiezone aangeduid, het is een gebied dat de druk vanuit de stad moet opvangen. Het is als buitenplaatszone ook op de cultuurhistorische kaart opgenomen. Wanneer men naar de kaart kijkt, dan ligt het parkbos op de overgang van koperlandschap naar rivierenlandschap, een passende plek. Spreker is het dan ook niet eens met de titel van het krantenartikel.

Ganzenakkoord:

De heer Van der Steeg verwijst naar de vraag van onder meer zijn fractie in de laatste Statenvergadering naar de winterrust van ganzen met het oog op het afketsen van het Ganzenakkoord. Inmiddels is hierover overleg geweest in IPO-verband. De heer Van der Steeg vraagt naar de uitkomst daarvan, in het bijzonder met betrekking tot de eventuele winterrust. Gedeputeerde Krol deelt mee dat in principe is afgesproken dat wordt geprobeerd om de afspraken uit het Ganzenakkoord zoveel mogelijk decentraal uit te voeren. Bijna alle provincies zijn het hiermee eens. De Friese LTO heeft grote problemen met het Ganzenakkoord. Momenteel zijn er onderhandelingen gaande om

ook Friesland hierin mee te krijgen. Maatwerk is voor provincies mogelijk: als de Staten een gedeputeerde de opdracht geven het beleid te wijzigen, dan moet de gedeputeerde hier natuurlijk rekening mee houden.

Gedeputeerde Krol prefereerde een decentrale uitvoering van het akkoord, dat de kans op draagvlak en op een aantal van de reductiemaatregelen maximaal had gemaakt. Op dat punt gebeurt nu weinig. De schade neemt toe, de kans op het handhaven van het Ganzenakkoord wordt kleiner. In Utrecht geldt het bestaande beleid. Tot 1 maart is dus 'verjaging met ondersteunend afschot' mogelijk. De gedeputeerde is van mening dat de provincie Utrecht zo dicht mogelijk bij de afspraken uit het Ganzenakkoord moet blijven.

6. Termijnagenda

In de commissie werd eerder de wens geuit om ten aanzien van het Groene Hart de behoefte te inventariseren aan regelmatig overleg tussen de drie provincies. De voorzitter deelt mee dat de Stuurgroep Groene Hart vraagt om een overleg met de Statencommissies van de drie provincies. Dit overleg zal zijn op dinsdag 11 maart van 19 uur tot 21 uur in Gouda. De uitnodiging volgt.

De heer Scherer vraagt gedeputeerde De Vries naar informatie over de sponsoring bij Vitens.

In de termijnagenda staat op pagina 3 bij de windmolenlocatie een wat kromme formulering: 'GS zeggen toe een besluit over eventuele herziening van de PRV ter besluitvorming voor te leggen'. Maar het besluit is genomen, het kan hooguit worden verlengd. Wat hier staat is onjuist en hij zou dit graag gecorrigeerd zien.

De voorzitter zegt toe dat hier redactioneel naar zal worden bekeken.

Gedeputeerde Krol wijst erop dat het wijzigen van de PRV een bevoegdheid van PS is. Elke formulering is juist, mits er uiteindelijk een voorstel aan PS wordt gedaan ter wijziging van de PRV.

In reactie op de heer Bekkers dat de formulering in zijn ogen juist is, licht de heer Scherer toe dat het afhangt van de wijze waarop GS uitvoeren wat PS hebben besloten. Het besluit om dat te doen is genomen.

De heer De Heer heeft in de vorige vergadering aangegeven graag een expertmeeting te organiseren over het Deltaprogramma. De commissie kan het college dan adviezen meegeven richting het landelijke Deltaprogramma. Met het oog hierop zou hij het Deltaprogramma breed graag geagendeerd zien tussen april en mei, met ter voorbereiding een expertmeeting daarvoor. Hij pleit ervoor om de expertmeeting zo snel mogelijk te houden. De commissie kan dan nagaan of richting de voorbereidende aprilvergadering van de stuurgroepen nog zaken moeten worden meegegeven. Na april zal veel vaststaan.

De voorzitter deelt mee dat eind maart 2014 de expertmeeting wordt gepland.

Gedeputeerde De Vries begrijpt dat de heer De Heer aanvullend advies wil meegeven over de onderwerpen van het Deltaprogramma waarbij de provincie is betrokken. Dit staat de Staten vrij. GS houden de Staten jaarlijks op de hoogte van de afspraken in het Deltaprogramma, wat de uitwerking ervan is en wat daarbij de volgende stap zal zijn. De fracties moeten dit zelf oppakken. Prinsjesdag is het moment waarop het Deltaprogramma bekend wordt gemaakt, de Staten hebben tot juni de mogelijkheid om hierover te spreken.

Gedeputeerde De Vries heeft de sponsoring door Vitens aan de orde gebracht in een overleg met gemeenten en provincies. Andere aanwezigen waren ook van mening dat het niet eenvoudig was uit te leggen. Vitens heeft uitgelegd dat voor deze sponsoring is gekozen met de gedachte om kraanwater als drinkwater aan de man te brengen. Daarom achten zij het verantwoord om dit via een shirtsponsoring bij PEC Zwolle te doen. De gedeputeerde heeft aangegeven graag tevoren hiervan op de hoogte te zijn gesteld. Het is een onderdeel van de bedrijfsvoering van Vitens, aandeelhouders hebben daarop minder invloed dan op hoe met investeringen wordt omgegaan.

De gedeputeerde stelt voor om zaken betreffende aandeelhouderschap binnen Vitens (of een andere organisatie) in de commissie BEM te bespreken. In de commissie RGW worden bijvoorbeeld zaken als interprovinciale drinkwaterlevering besproken. Dit onderscheid is van belang voor de zuiverheid.

7. Inbreng jaarprogramma 2014 PCL in aanwezigheid PCL

De voorzitter memoreert dat de commissieleden het conceptjaarprogramma van de Provinciale Commissie Leefomgeving hebben ontvangen met het verzoek dit in de fracties te bespreken.

De voorzitter geeft het woord aan de heer J. Hoogenboom, lid van de PCL.

De heer Hoogenboom geeft een toelichting op het conceptjaarprogramma van de PCL. De PCL wil in 2014 advies uitbrengen over de volgende vier onderwerpen:

1. *De nieuwe Omgevingswet.*
2. *Transities in wonen en werken.*
- 3a/3b. *Netwerksamenleving gecombineerd met ondernemerschap op het beleidsveld Duurzame energie.*
- 4a/4b. *Deltaprogramma gecombineerd met toekomst Veenweidegebieden*

De heer Hoogenboom hoort graag wat volgens PS belangrijke actuele onderwerpen zijn waarover men advies van de PCL wenst te ontvangen. Een andere mogelijkheid voor interactie met de Staten is een discussiebijeenkomst over de Omgevingswet, waarvoor Statenleden en externe partijen worden uitgenodigd. Er wordt nagegaan of er een gezamenlijke excursie kan worden georganiseerd rond één van de thema's.

De heer Balemans merkt op dat de PCL bij wet is ingesteld. Bij dergelijke instanties ziet men vaker dat zij hun bestaansrecht moeten bewijzen. Het lijkt hem een uitdaging voor de PCL om ervoor te zorgen dat de opgemaakte rapporten en adviezen niet als zoveel rapporten in een la verdwijnen.

Zijn fractie zal niet nieuwe onderwerpen aandragen. Wel heeft hij de volgende adviezen:

- Wat de invulling van de portefeuilles van gedeputeerden bij de *Omgevingswet* betreft: men moet er alert op zijn dat er een realiteitsgehalte zit aan de politieke beïnvloedbaarheid van dit soort processen. Politiek heeft nu eenmaal een bepaalde grilligheid en spreker adviseert de PCL om haar tijd beter te besteden.
- *Transities in wonen en werken*: de PCL zou moeten letten op wie de partners zijn in dit veld en op hoe zij al bezig zijn. Bekeken moet worden wat de meerwaarde van de PCL is ten opzichte hiervan. In februari 2012 zijn de eerste nota's verschenen en de PCL borduurt daarop verder. De Economic Board is daar echter ook uitdrukkelijk mee bezig. Hopelijk sluiten de bevindingen van de PCL aan bij de activiteiten van de Economic Board. Spreker waardeert de PCL maar waarschuwt dat de PCL niet weer hetzelfde moet gaan beschrijven.

Mevrouw Mineur hoopt dat de heer Balemans niet bedoelt dat de PCL niet kritisch moet zijn, zij hoopt dat de PCL zich zo onafhankelijk opstelt dat, mocht blijken dat de Economic Board niet doet wat hij belooft, er ruimte is voor een kritisch verhaal waardoor de Staten kunnen bijsturen.

De heer Balemans antwoordt dat hij dit niet heeft gezegd. Hij heeft de PCL gewaarschuwd geen dubbel werk te doen. Ook moet men aansluiten bij gesprekken, onderzoeken en ontwikkelingen van andere partners. Dan ontstaat een totaalbeeld.

- *Netwerksamenleving* lijkt een prima onderwerp. Maar als de provincie overlegt met belangenorganisaties die irrelevant zijn in het huidige tijdsbeeld, durft de PCL dan zover te gaan dat, als zij subsidie ontvangen, PCL de provincie adviseert om de subsidie stop te zetten? Spreker verwacht hierop geen antwoord, hij wil slechts dat dan ook wordt gekeken naar welke organisaties relevant zijn. De vraag is wie dit dan subsidieert.

Hij adviseert de PCL op te letten op de staatsrechtelijke positie van de provincie, het is een middenbestuur, ook in relatie tot hun communicatie en handelswijze naar partners c.q. participatie van burgers. Het is voor gemeenten al moeilijk om burgers bij beleid te betrekken, het slechtste dat kan gebeuren is dat hier grote woorden worden opgehangen en dat de burger straks gefrustreerd achterblijft. Als men partners zoekt, moet hen ook een volwaardige en sterke positie gegeven worden die bovendien kan worden waargemaakt.

- *Ondernemerschap op het beleidsveld Duurzame energie*: het zou goed zijn als, los van de emotionaliteit die het soms oproept, ook de ratio erin betrokken blijft. Er moet ook worden gekeken naar de technische levensduur en naar de kosteneffectiviteit. Er moet niet alleen worden gezegd dat het goed is om iets te doen, er moet ook bij worden vermeld wat de kosten zijn, wat het oplevert en wat ermee kan worden bereikt. Er zou niet alleen moeten worden gekeken naar projecten die zijn uitgevoerd maar er moet ook worden bekeken waar de bedreigingen liggen. Dan kan de onafhankelijkheid en neutraliteit worden gewaarborgd, waardoor de Staten een volwaardige discussie kunnen voeren. Het is niet de bedoeling dat initiatieven worden afgeschoten maar dat initiatieven beter worden en een volwaardig alternatief kunnen zijn.
- *Deltaprogramma*: de PCL kan hierbij meelopen met de ontwikkelingen van de Deltacommissie. De PCL zou niet te lang in procedures moeten hangen, maar zou concreet moeten aangeven hoe zaken kunnen worden gerealiseerd.
- *Toekomst veenweidegebieden*: de PCL spreekt over functieverandering. Dit zou breder getrokken moeten worden: enerzijds landbouwgrond die naar natuur gaat, anderzijds natuur die naar landbouwgrond gaat.

Dit is het brede palet van functiewisselingen. Bij een onafhankelijk advies durft de PCL voorbij te gaan aan bestaande besluiten en beleid dat de provincie heeft ingezet, om daarmee de Staten kritisch te houden. Er is al onderzoek van PBL en STOWA. De PCL moet meerwaarde hebben of ten opzichte van hen kritisch zijn om een volwaardige positie te krijgen en de aandacht te krijgen die zij verdient. Wéér een gelijkloend rapport levert niets op. De Staten zullen dit betreuren; het wordt wel gefinancierd.

De heer Kiliç sluit zich op veel punten aan bij de heer Balemans.

Er worden veel rapporten geschreven. De meerwaarde van de onderzoeken en het advies zou concreter geformuleerd kunnen worden. Spreker is dan met name geïnteresseerd in het uitvoeringstraject, in de praktijk. De PvdA-fractie vindt de onderwerpen actueel en van belang en kan ermee instemmen.

De fractie is voorstander van een discussiebijeenkomst over de Omgevingswet. Het is goed om inhoudelijk eens niet alleen over het integraal bodem-, water- en milieubeleidsplan te spreken maar ook over de Omgevingswet in de volle breedte.

- *Transities in wonen en werken*: ook kantorenleegstand en detailhandel zijn onderwerpen die transitie behoeven, al is het niet direct. De economische problematiek en de economische veranderingen hebben daarin een belangrijke rol gespeeld.
- *Netwerksamenleving gecombineerd met ondernemerschap op het beleidsveld Duurzame energie*: zijn fractie zou het ondernemerschap breder willen zien, niet alleen in duurzame energie. Ook ondernemerschap in bijvoorbeeld gaming is iets dat speelt. Daarbij zou ook naar regio's moeten worden gekeken. Amersfoort, Utrecht en Veenendaal worden vaak genoemd, maar kleinstedelijk ondernemerschap zou ook bekeken moeten worden.
- Het *Deltaprogramma* is geagendeerd voor deze vergadering. Wat naar voren komt is dat het voornamelijk een taak van het Rijk is. Van belang is welke taken en bevoegdheden de provincie hierin heeft. De provincie moet niet veel tijd hoeven steken in burgers, bedrijven of instellingen die vragen stellen die buiten het taakveld van de provincie liggen.

Gezien het rapport en de taken van de PCL kan de provincie volgens de heer Van Oosterom blij zijn met deze PCL. De PCL kan ook blij zijn met de provincie Utrecht: overzichtelijk, niet te groot en met mooie specifieke eigenschappen.

- *Onderwerpen 1 en 2* zijn duidelijk, het is goed om hierover advies te krijgen. Spreker vindt integratie van belang. Bij overheden en organisaties is vaak ieder op een eigen vakgebied met iets bezig. Het is de kunst om naar de maatschappij toe integraal te werken of integraal advies te geven. Dat geeft meerwaarde, want het wordt beter werkbaar in de praktijk.
- De *netwerksamenleving* is een onderwerp dat altijd speelt en dat qua prioriteit gewisseld zou kunnen worden met onderwerp 4, met name 4b.
- Het *Deltaprogramma* is grotendeels landelijk, daarop heeft de provincie niet al te veel invloed.
- Bij de rondvraag van zojuist bleek weer dat de *veenweidenproblematiek* specifiek Utrechtse problematiek is. Daarom is de provinciale inzet voor steun aan de proefboerderij van belang. Als dat opgaat in een landelijk geheel zal de focus op het doel van het project, verdwijnen. De noodzaak is zeer aanwezig.

De heer Hoogenboom sprak over een termijn van 70 jaar. De vraag is of dat wordt gehaald als niet op korte termijn de juiste maatregelen worden genomen.

De heer Thonon sluit zich aan bij de wens van de PvdA-fractie om concretere aanbevelingen te zien in de rapporten. Hij sluit zich aan bij de VVD en SP in hun oproep om de PCL een onafhankelijke commissie te laten zijn, een commissie die out of the box kan denken, die de gebaande paden kan verlaten en de Staten een spiegel kan voorhouden van wat in de toekomst gebeurt.

Zijn fractie vindt alle onderwerpen waardevol om te onderzoeken.

- Bij één onderwerp, *transitie in wonen en werken*, heeft zijn fractie twee specifieke wensen. De eerste wens betreft kantoren. In het Stec-rapport bij het Statenvoorstel wordt de wens geformuleerd om meer kantoren in woonwijken te realiseren. Functiemenging kan leefbaarheid verbeteren; overdag zijn er ook mensen op straat in anders lege woonwijken. Aan de andere kant is de leefbaarheid niet gediend met veel verkeersaantrekkende werking en dergelijke. Hij verzoekt dan ook om dat punt expliciet mee te nemen bij dit onderwerp.
- Zijn fractie vindt winkelleegstand een waardevol onderwerp om mee te nemen in het advies, de heer Kiliç sprak er al over.

De heer Kilić vraagt of D66 daarbij alleen aan kantoren in woonwijken denkt of ook aan kleine winkels. De heer Thonon meent dat daar hetzelfde speelt: ook winkels verlevendigen het straatbeeld maar kunnen ook overlast veroorzaken. Als de PCL dit mee kan nemen, kunnen de Staten het meenemen in de overwegingen.

Mevrouw Broere wijst erop dat er slechts één onderwerp deels van de commissie RGW afkomstig is. Zij vraagt of de commissie iets nieuws kan formuleren, doch vermoedt dat dit niet zal gebeuren.

- De *Omgevingswet*: daarover moeten de Staten inderdaad goed worden geadviseerd. Een bijeenkomst en een werkbezoek zijn positieve zaken. Daarbij moet niet uit het oog worden verloren dat de burger er in een zo vroeg mogelijk stadium bij wordt betrokken, burgerinitiatief moet worden bevorderd.

De heer Thonon vraagt hoe de PVV-fractie het burgerinitiatief voor zich ziet. Hoe zou de PCL dit mee kunnen nemen?

Mevrouw Broere antwoordt dat zij dit nog niet voor zich ziet, vandaar haar vraag aan de PCL.

- *Transities in wonen en werken*: hier gaat in de toekomst veel veranderen, kantoren in woonwijken, winkels in woonwijken. Zij zou hiervan graag een futuristische invulling zien à la de gebroeders Das. Zo kan men zich voorstellen hoe het er over 50 jaar uit kan zien.
- Bij *onderwerp 3a*: haar fractie ziet niet de toegevoegde waarde hiervan.
- *Onderwerp 3b, duurzame energie*: ook hier geniet een futuristische aanpak de voorkeur. Men moet niet vasthouden aan de huidige achterhaalde ideeën over windenergie. Het falen van de Duitse Energiewende en de overcapaciteit in Denemarken moeten worden meegenomen. Burgerparticipatie moet hier op een voetstuk worden gezet. Haar fractie pleit voor vertrouwen op de initiatieven in de toekomst wat energie betreft.
- *Deltaprogramma*: dit is landelijk. De PVV is benieuwd naar het advies hierover en hoopt dat dit zich niet beperkt tot de uitvoering.
- *4b*: dit is zeer gewenst, maar ook hier is het nodig om de burger erbij te betrekken. De noodzaak van maatregelen moet worden uitgelegd.

De heer Fastl heeft de adviezen van de PCL altijd als goed toepasbaar gezien. Er moet niet worden getornd aan de eigenstandigheid van de PCL, die zelf moet bepalen welke punten worden meegenomen en hoe dit gebeurt.

- *Onderwerp 1a en 1b*: zijn fractie is met name geïnteresseerd in de discussiebijeenkomst. Daarbij zou onderwerp 3a, de *netwerksamenleving*, kunnen worden meegenomen.
- *Onderwerp 2*: de fracties van PvdA en D66 hebben enkele interessante punten genoemd. De vraag is wat de effecten op de gezondheid zijn: verschuivingen kunnen nadelige of positieve effecten hebben op fijnstof, luchtkwaliteit en geluid.
- Het is zinnig om het onderwerp *netwerksamenleving* bij 3b mee te nemen, maar dan moet de focus ook op 3b liggen. Uiteindelijk zal de netwerksamenleving iedereen, ook de provincie, dwingen om op een andere manier te handelen. Zijn fractie betwijfelt of daarover een PCL-advies moet komen.
- *Onderwerp 4b*: hij is vooral benieuwd naar helderheid over de bodemdaling. De discussie loopt al minstens twintig jaar. Het is goed om hierbij een inzichtelijk kostenplaatje te hebben.

Mevrouw Mineur kan zich grotendeels vinden in hetgeen voorgaande sprekers naar voren brachten.

Haar fractie vindt de voorstellen van de PCL interessant en afgewogen.

Ook stemt zij graag in met het voorstel van een bijeenkomst en een werkbezoek.

Zij hoopt dat de PCL zich toelegt op een kritische benadering van de thema's en vooral outside the box kijkt, bijvoorbeeld door het raadplegen van betrokkenen die concreet met de gevolgen van de nieuwe wetten en ontwikkelingen hebben te maken.

Haar fractie ziet met belangstelling uit naar de resultaten.

De heer De Heer is, na de zeer kritische inbreng van de VVD, benieuwd naar de nieuwe voorstellen als het gaat over een andere portefeuillevordering.

Zijn fractie vroeg zich af of winkelleegstand ook aan bod kwam, maar dit staat in de PCL-voorstellen. Zijn fractie gaat akkoord met de vier voorstellen:

- De *Omgevingswet* en de integrale aanpak bodem-, water- en milieubeleid staan terecht op de eerste plek.

- *Transitie in wonen en werken* is een boeiend onderwerp, vooral omdat hier de leegstand van winkels wordt aangepakt. De vraag is of de PCL de regels kan vinden die oplossingen in de weg staan en kan adviseren over hoe daarmee om te gaan.
- De ChristenUnie is voorstander van een kleine overheid en een sterke samenleving en is dan ook benieuwd naar een participatievisie. De PCL kwam eerder met een visie op ondernemerschap, een visie die op allerlei terreinen door kan werken. Zo zou dat ook kunnen gaan met participatie in combinatie met duurzame energie.
- *Bodemdaling en Deltaprogramma*: de Delta-beslissingen zullen de komende jaren de agenda van de provincie gaan bepalen. Hij is benieuwd naar een advies van de PCL hieromtrent.

Als het advies wordt bediscussieerd in een aparte bijeenkomst zal het meer tot zijn recht komen. Met behulp van vragen kan het advies meer concreet worden gemaakt.

Zijn fractie kijkt met belangstelling uit naar een excursie naar de proefboerderij in Zegveld, waarbij over de adviezen omtrent bodemdaling kan worden gesproken.

De heer Van de Lagemaat sluit zich aan bij de bijdrage van de heer Balemans voor wat betreft het wensbeeld van de PCL. Dit benadrukt de onafhankelijkheid ervan.

Zijn fractie kan instemmen met de vier onderwerpen die de PCL in 2014 van advies wil voorzien. De volgorde is minder van belang; ze zullen alle aan bod komen.

Het *Deltaprogramma in combinatie met de toekomst van de veenweidegebieden* is een landelijk punt. Zijn fractie vraagt zich af of ook wordt gekeken naar Zuid-Holland.

Mevrouw Hoek sluit zich grotendeels aan bij de eerdere sprekers.

Wat het *veenweidegebied* betreft: bij 'landbouw naar natuur' heeft men met mensen, bedrijven, met emoties te maken. Dit punt speelt nog steeds, veel zaken zijn nog niet afgewikkeld. Een voorbeeld: in het kader van de EHS is in gebieden het waterpeil aangepast, vooral in veenweidegebieden. Maar de koeien zakken weg in de bodem. Grondgebonden veehouderij kan dan niet meer plaatsvinden. Vervolgens wordt er niet gecompenseerd. Dan staat dat bedrijf daar. Wil de veehouder een andere activiteit oppakken, dan is daar geen geld voor of hij krijgt daar geen toestemming voor omdat hij afhankelijk is van een bestemmingsverandering van de gemeente. Kortom: 'landbouw naar natuur' heeft verstrekkende gevolgen. Voor het gebied is het wellicht beter, maar hoe gaat men om met de gebruikers van dit moment? Zij vraagt met nadruk of hier nog eens naar kan worden gekeken.

Wat de *transitie in werken en wonen* betreft: op dit moment trekken veel woningbouwverenigingen de stekkers uit projecten. Een voorbeeld: er komt een grootgrutter die zegt het op te zullen pakken, maar met de eis dat zijn supermarkt een plek in dat project krijgt. Dit terwijl er drie supermarkten of winkeltjes in de omgeving zijn. Dan wordt het project gerealiseerd, met ook wat woningen en een supermarkt, maar het resultaat is dat de winkelstand in de omgeving terugloopt. In hoeverre moet hier toestemming voor worden gegeven, tot hoever gaat men mee in de verandering van een bestemmingsplan? Winkelleegstand moet worden bestreden, maar het is wel de vraag hoe moet worden omgegaan met een bepaald verzoek van een gemeente.

De heer Van der Steeg laat weten dat de vier onderwerpen hem logisch lijken.

- *Onderwerp 1*: het is goed de integrale rol van de provincie ten aanzien van de Omgevingswet in beschouwing te nemen.
- *Transitie in wonen en werken* is een zeer actueel onderwerp. GS hebben dit flink op de kaart gezet. Dit is verheugend, maar de vraag is wel hoe het in de praktijk zal uitpakken.
- *Ondernemerschap op het beleidsveld duurzame energie* is een belangrijk onderwerp. Windenergie loopt nu min of meer vast, zie Lage Weide en Houten. Er staat dat de PCL praktijkinitiatieven kan gaan verkennen, spreker vraagt daarbij aandacht voor het kleinschalige initiatief, de maatschappelijke participatie. Hoe kan de maatschappelijke betrokkenheid worden vergroot en wat zou de rol van de provincie daarbij kunnen zijn?
- *Toekomst veenweidegebieden*: het is niet duidelijk wat hier de toegevoegde waarde van de PCL is. Het advies gaat meer over het proces na de adviezen van anderen, onder andere STOWA. De PvdD zou er, in aanvulling op de VVD, de voorkeur aan geven dat de PCL aanvullend ook de inhoud zoekt bij dat onderwerp. De maatschappelijke consequenties, met name van uitstel van vernatting, zouden in beeld kunnen worden gebracht. Ook zou er advies omtrent de scenario's kunnen worden gegeven. De vraag is

in hoeverre gedifferentieerd kan worden in het gebied, qua tijdspad en qua functies, en of er dan nog gecombineerde functies en keuzes mogelijk zijn in het gebied.

De voorzitter wijst erop dat de verwerking van deze bijdragen van de fracties in een later stadium in het jaarplan terug te zien zal zijn. Er is één concrete vraag gesteld.

In reactie op de vraag van de heer Van de Lagemaat over Zuid-Holland licht de heer Hoogenboom toe dat er een korte uitwerking van de vier thema's is gemaakt en dat die uitwerking zelfs begint met een citaat uit een rapport vanuit Zuid-Holland.

De fracties hebben veel suggesties gegeven voor de richting van adviezen. De vier onderwerpen worden breed herkend. De vraag was om met name te zorgen voor goede meerwaarde door

- a. het geven van concrete adviezen,
- b. door goed te kijken naar specifiek Utrechtse issues,
- c. door specifiek de rol van de provincie duidelijk te maken en
- d. door de integratie steeds goed over deelonderwerpen en over sectoren heen te leggen.
- e. vooral onafhankelijk en kritisch te blijven, out of the box te denken en los te staan van bestaand beleid.

De heer Hoogenboom zegt toe dat er in de loop van 2014 één of meer bijeenkomsten zullen worden georganiseerd om deze onderwerpen nader te bespreken met de Staten.

8. Statenbrief richtinggevende kaders nieuwe samenwerking Hart van de Heuvelrug

8.1 Statenbrief Tussenrapportage Mastergrondexploitatie Hart van de Heuvelrug 2013

Gedeputeerde Krol memoreert dat er met de meest betrokken partners Zeist en Soest de afgelopen maanden hernieuwde afspraken zijn gemaakt. Met provinciale voorfinanciering is groen gerealiseerd. Bij Hart van de Heuvelrug is de afspraak gemaakt om dat groen niet alleen te realiseren maar om het ook terug te verdienen. De wereld is inmiddels veranderd, het rood komt niet meer vanzelf. Elk jaar wordt opnieuw doorgerekend wat de verwachte financiële situatie zou zijn als het project nu zou zijn afgerond. In de Mastergrondexploitatie is te zien dat de verwachte opbrengst nu lager is dan een aantal jaren geleden. Men kan er voor kiezen om af te wachten, maar er is voor gekozen om toekomstige wethouders en gedeputeerden niet met een programma op te zadelen waarvan men nu al weet dat het, als er niets verandert, met een tekort eindigt.

De essentie van het afsprakenkader zijn de volgende punten. Waar wordt er nog geïnvesteerd in groen? Dat is bij vliegbasis Soesterberg. Daar wordt aan de kostenkant ingegrepen. Aan de andere kant is de vliegbasis de meest interessante en unieke ontwikkelingslocatie - zouden hier meer opbrengsten mogelijk zijn, bijvoorbeeld door het bouwen van minder woningen? Het bleek mogelijk om kosten en opbrengsten aan te passen. Zo wordt een beter resultaat van € 10 miljoen bereikt. Daarom is het volgende besloten: men gaat ervan uit dat er een tekort ontstaat bij Hart van de Heuvelrug, met kostenreductie en opbrengstenoptimalisering kan het tekort worden afgedekt. Op papier is daarmee de werkelijkheid op orde. Maar stel dat dit niet lukt, dan zijn Zeist, Soest en de provincie bereid om elk een derde deel van het risico voor eigen rekening te nemen. In de media wordt dit nog wel eens anders verwoord.

Vanuit het perspectief van de provincie gezien is dit een verbetering van de afspraken. Voor beide gemeenten is het een spannend besluit. De gemeenteraad van Zeist heeft positief besloten, de provincie wordt geacht dit in de Statenvergadering van februari te doen, de gemeente Soest heeft hier meer moeite mee en hoopt hierover te spreken in de raadsvergadering van februari. Na een vrij lastige vergadering heeft de gemeenteraad van Soest besloten om opnieuw te beginnen wat de informatievoorziening aan de raad over Hart van de Heuvelrug betreft. Een aantal raadsleden had aangegeven hier behoefte aan te hebben om het te begrijpen.

De gedeputeerde heeft aan de media een 'veelgevraagde vragenlijst' beschikbaar gesteld en zegt toe dat die ter beschikking te stellen aan de commissieleden.

De vraag is nu of de commissieleden het ermee eens zijn dat hiermee het risico, in ieder geval vanuit provinciaal perspectief, kleiner wordt. De commissie heeft om verschillende redenen een aantal malen besloten bespreking van dit document vooruit te schuiven. Daarom is nu stuk 8.1 Tussenrapportage Mastergrondexploitatie toegevoegd. Die is opgesteld in april/mei 2013 en op dit moment wordt een geactualiseerde rapportage opgesteld op grond van de uitgangspunten zoals de Staten die vaststelt. Dit maakt dat het tekort nog iets kan wijzigen. GS hebben eerder toegezegd dat, omstreeks het moment van vaststelling, de nieuwe Mastergrondexploitatie wordt herijkt.

De heer Balemans laat weten dat de VVD- fractie het een mooi project vindt. Bij de realisatie ervan is er af en toe een tegenvaller en dat zal zo blijven. De lijn die GS uitzetten is de goede koers, mede naar aanleiding van eerdere opmerkingen van de Staten en eerdere ervaringen.

Het afsprakenkader is goed. Hij heeft hierover gesproken met zijn partijgenoten in de raad van Zeist. Het is van belang dat ook Soest zal doen, wat Soest geacht wordt te doen. Verantwoordelijkheid en risico worden samen gedragen. Mocht Soest anders besluiten, dan heeft dat, wat de VVD-fractie betreft, consequenties voor de rest van het afsprakenkader. Dit kan misschien zelfs leiden tot een herijking van andere zaken die in de provincie moeten gebeuren, ook richting Soest.

De VVD-fractie stemt in met de systematiek van de rekenrente en realiseert zich dat er de komende jaren wel eens wat zal fluctueren. Het eindplaatje betekent dat Hart van de Heuvelrug heeft gekost wat het ook heeft opgebracht. Een hogere opbrengst zou nog mooier zijn, maar daarvoor hoeft niet van de plannen te worden afgeweken.

De heer Kilić deelt mee dat zijn fractie het een goed stuk vindt. Het is een langlopend traject, vanaf 2004, waarbij goede afspraken zijn gemaakt maar waarbij de economische crisis niet kon worden voorzien. Het is van belang om te leren van dergelijk problematiek.

Zijn fractie is verheugd dat Zeist akkoord is gegaan met het afsprakenkader maar heeft vernomen dat Soest probeert om het besluit over te hevelen tot na de gemeenteraadsverkiezingen.

Spreker vraagt GS om op deze wijze door te gaan. Bij het negatieve scenario zou de financiële strop voor de provincie nog groter zijn.

De heer Westerlaken laat weten dat de CDA-fractie nog steeds achter het stuk staat.

Hij vraagt of de gemeente Soest een deadline is gesteld. Na de gemeenteraadsverkiezingen kan de situatie compleet anders zijn. Bij eventuele nieuwe onderhandelingen kan er een minder goed afsprakenkader ontstaan.

De heer Thonon is erover verheugd dat in dit afsprakenkader Hart van de Heuvelrug en vliegbasis Soesterberg één programma worden en dat de niet bouwende partners het programma verlaten.

Ook is zijn fractie verheugd dat provincie, Zeist en Soest de bijna-voormalige partners vragen of zij een rol voor zichzelf zien. Zo blijven zij er, met hun kennis, bij betrokken.

De rente op de voorfinanciering gaat naar 0% en de provincie draagt die kosten. De gedeputeerde heeft gekeken hoe die kosten gedekt kunnen worden binnen zijn portefeuille. D66 zou de dekking bij voorkeur in het IGP zoeken. Niet omdat dit niet waardevol is, maar omdat het nog niet is gestart en dit dus minder pijnlijk is dan het zoeken van de dekking bij het AVP.

Zijn fractie houdt moeite met bouwen in het groen. De resultaatverplichting voor bouwen in het groen is dan ook een bittere pil. GS zouden die pil minder bitter kunnen maken door het meenemen van de volgende afwegingen:

- De resultaatverplichting leidt niet tot een grotere oppervlakte rood. Die blijft zoals hij was in de masterplannen, bij voorkeur kleiner.

De heer Bekkers is van mening dat het niet bouwen in het groen een interessant onderwerp kan zijn bij de PRS doch dat bij Hart van de Heuvelrug en de vliegbasis Soesterberg vanaf het begin het plan was om een uitruil van woningbouw, bedrijventerreinlocatie en groen te doen. Wil de D66-fractie terugkomen op het oorspronkelijke idee van het project?

De heer Thonon licht toe dat hij heeft gezegd dat zijn fractie moeite heeft met bouwen in het groen, niet dat de fractie ertegen is. Hij adviseert de heer Bekkers om zijn afwegingen af te wachten.

- De verplichting heeft geen consequenties voor de rood/groen balans van het hele programma.
- Groene projecten die nu in de ijskast staan, moeten ook worden gerealiseerd. Een resultaatverplichting voor rood betekent ook een resultaatverplichting voor groen.
- Met uitstel van het Boele Staal-ecoduct gaat zijn fractie akkoord, maar afstel niet. Hij is dan ook verheugd dat uit de beantwoording van de schriftelijke vragen blijkt dat de bouw van het Boele Staal-ecoduct door zal gaan.
- In de planning moet een overzicht komen van de fasering in de tijd van de verschillende projecten, ook in relatie tot plannen elders in Soest en Zeist. Zo ontstaat geen kannibalisering van woningbouwprojecten op elkaar en wordt niet gebouwd voor leegstand.

Uit de ecologische monitoring van de vliegbasis kwam naar voren dat de ecologische waarde van het gebied veel hoger is dan aanvankelijk werd gedacht. Zijn fractie vraagt of het, met de ecologische kennis van nu, niet tijd is geworden om het Masterplan tegen het licht te houden en te bekijken of op de plekken waar gebouwd gaat worden de ecologische waarde niet veel hoger is dan ooit werd gedacht. Out of the box denkend: zijn er andere manieren om geld te verdienen dan met bouwen?

Gedeputeerde Krol sprak over 'ruis in de buitenwereld'. De heer Scherer leest ter illustratie een kop voor die hij deze morgen aantrof bij RTV Utrecht: 'Miljoenenstrop dreigt bij provinciaal natuurbeleid. Flinke ingrepen nodig.'

De heer Scherer stelt de volgende vragen:

- De tussenrapportage Mastergrondexploitatie is nu openbaar. Zijn fractie zou het op prijs stellen als de nieuwe versie ook openbaar op de commissieagenda komt te staan. De begrote opbrengsten in de Mastergrondexploitatie zijn overigens veel te positief.
- Waarom legt de gedeputeerde het afsprakenkader als Statenvoorstel voor? Het is niet meer dan een vraag aan PS om een handtekening te zetten onder een lijst van goede bedoelingen, die allemaal nog moeten worden geconcretiseerd. Wat niet zo gemakkelijk blijkt te zijn.
- Is het niet verstandig om een einddatum te koppelen aan de nieuwe raamovereenkomst?
- Hoe zal de relatie zijn met de clusterovereenkomsten die gewoon doorlopen?
- Spreker vraagt zich af of de provincie niet projectontwikkelaar wordt.
- De drie partners staan garant voor € 10 miljoen plus € 18 miljoen. Ieder voor een derde. Zeist heeft echter nadrukkelijk de garantiestelling van een derde gemaximaliseerd tot € 10 miljoen. De geluiden uit Soest zijn dienovereenkomstig. Er dreigt dus een financieel probleem.
- De provincie is voornemens om dit jaar ongeveer € 4,3 miljoen voor te financieren om de groenprojecten af te ronden. De PVV-fractie is hier tegen. Er moet eerst worden ingezet op de rode projecten. De heer Bekkers gaf het al aan: zo is het altijd al bedoeld, ookal ziet men het liever niet. Spreker vraagt zich dan ook af waarom er haast wordt gemaakt met het afmaken van de groene projecten. Het Boele Staal-ecoduct kan op de lange termijn en hoeft niet te worden gerealiseerd.
- Er zijn marktpartijen geconsulteerd. Zijn fractie zou graag vernemen welke partijen dit zijn, makelaars, bouwer, ontwikkelaars?
- Door wie wordt gewerkt aan het stedenbouwkundig plan voor de vliegbasis Soesterberg? Wordt dit aan de commissieleden voorgelegd, zo ja, wanneer?

De heer Bekkers complimenteert GS voor bereiken van afspraken met de belangrijkste twee partners, hier wordt partnerschap echt en gecommitteerd gemaakt in termen van een gedeeld risico.

- Zijn fractie sluit aan bij de fractie van D66 wat het IGP als bron voor middelen betreft. Spreker hoort graag een toelichting op de afwegingen van de gedeputeerde.
- In de vergadering van 8 april is een overzicht van de maatschappelijke baten van natuur toegezegd. Een inzicht in die baten zou een ander soort waardering van het succes van dit project kunnen geven.
- Zijn fractie hoort graag meer over de optimalisatie van de opbrengsten en van de woningbouw. De gedeputeerde gaf al aan dat het hier om minder in plaats van meer huizen kan gaan. De fractie van GroenLinks gaat ervan uit dat een optimalisatie van de woningbouw altijd is gerelateerd aan een woningbehoefteonderzoek. Er moet worden gebouwd aan waar in de betreffende samenleving vraag naar is en de bouw moet passen bij de woningmarkt in dat gebied. Wellicht zijn minder en dunner bebouwde woningen financieel gunstig, maar in dit gebied zijn er van dat type woningen vrij veel beschikbaar en in die regio zijn vooral tekorten in het middensegment. Kan worden aangegeven dat optimalisaties altijd plaatsvindt vanuit onderbouwing van de analyse van de beschikbare woningen in een gebied?

In aansluiting op GroenLinks en de gedeputeerde stelt mevrouw Mineur dat haar fractie ervan overtuigd is dat de vraag naar betaalbare woningbouw heel groot is. De heer Hessing heeft met zijn plan voor een Gated community aangetoond dat hier nauwelijks vraag naar dure woningen is. Dit is een kwestie van maatschappelijke verantwoordelijkheid, problemen worden anders niet opgelost.

- De SP-fractie vindt het prima dat de groene projecten nagenoeg zijn afgerond. Die waren onderdeel van de EHS en haar fractie heeft daar altijd voor gepleit.

- De koppeling met rode projecten was niet nodig geweest. Zij betreurt het dat er minder gebouwd wordt en betreurt het nog meer dat er zo weinig sociale woningbouw over blijft.

De heer Thonon vraagt waarom de SP-fractie pleit voor sociale woningbouw op Hart van de Heuvelrug als de fractie ook aangeeft dat zij ook zonder koppeling het gebied had willen vergroenen.

Mevrouw Mineur wijst erop dat men te maken heeft met de huidige situatie. Als er van een gebied is gezegd dat er woningen moeten komen, dan is dat een feit. Dan is de fractie voorstander van sociale woningbouw omdat daar vraag naar is.

- Bij de start van Hart van de Heuvelrug wilden zeventien partners deelnemen aan het project, waaronder de Rijksoverheid. Er werd vanuit gegaan dat rode projecten als warme broodjes over de toonbank zouden gaan. De SP vraagt of de partijen die toen wilden meedelen in de eventuele winst nu ook bijdragen aan de dekking van de eventuele verliezen. Mevrouw Mineur vraagt naar de reactie van de gedeputeerde dat het ministerie zich terugtrekt en de gemaakte afspraken niet nakomt.
- Wat zijn de gevolgen van de veranderde wensen van de Stichting Reinaerde met betrekking tot Dennendal? De bewoners die dit konden zijn terug naar de samenleving, maar de Stichting wil de overige bewoners graag in Dennendal laten wonen. Kan het project Dennendal onder aan de lijst worden gezet? Dan kunnen de bewoners daar zo lang mogelijk, en misschien definitief, blijven wonen.

De heer Kiliç vraagt of de SP-fractie van mening is dat de afgehaakte partners niet mogen deelnemen aan de komende projecten. Er worden huizen gebouwd, projecten gerealiseerd. Moeten die partijen daarvoor worden uitgenodigd?

Mevrouw Mineur stelt dat, wat de SP-fractie betreft, de hele koppeling er niet had hoeven zijn. Dat is dus niet aan de orde.

De ChristenUnie-fractie begrijpt dat GS de financiële afspraken van het project Hart van de Heuvelrug willen herijken, maar wijst erop dat dit het moment is om ook naar de inhoud te kijken. De heer De Heer memoreert dat ook de gemeenteraad van Zeist hierover vragen heeft gesteld en een informatiesessie heeft belegd met het ecologische bureau dat kijkt naar de natuurwaarden in dit gebied. De natuurwaarden blijken groter te zijn dan men vijf jaar geleden dacht toen het inrichtingsplan werd gemaakt. Met name de hoeveelheid broedende leeuweriken is vier maal zo groot. Juist langs de geplande fietspaden zitten veel leeuweriken, wellicht kan het fietspadenstelsel anders worden gepland. De natuurinventarisatie maakt duidelijk dat de natuurwaarden ook hoger zijn op de plek waar men wil bouwen. Misschien is het goed om hier naar te kijken. Net als de D66-fractie heeft zijn fractie altijd veel moeite gehad met het bouwen in het groen, vandaar dat de fractie met bovenstaande worstelt.

De heer Van de Lagemaat herinnert eraan dat het voorstel inmiddels is besproken in de gemeenteraad van Zeist. Spreker heeft de indruk dat de raad het anders interpreteert dan de Staten.

- De gedeputeerde gaf aan dat het verlies door drieën zou worden gedeeld. In Zeist is nadrukkelijk vastgesteld dat € 10 miljoen het maximum is en dat maximaal een derde daarvan voor Zeist is. Het bedrag boven € 3,3 miljoen zou voor de provincie zijn. Spreker vraagt hier een nadere uitleg over.
- Is dit het uiteindelijke onderhandelingsakkoord of zijn er meerdere geweest? Spreker begrijpt dat de VVD-fractie de VVD-raadsfractie in Zeist misschien onder enige druk heeft gezet.

De heer Balemans stelt dat hij nooit iemand onder druk zet. Hij geeft slechts welgemeend advies.

De heer Van de Lagemaat constateert dat de Statenfractie met dat welgemeend advies bepaalde zaken heeft proberen af te dwingen. Misschien komt dit in Soest ook zover. Dat lijkt zijn fractie niet de goede manier om tot akkoorden te komen omdat die dan niet worden gedragen.

De heer Balemans nodigt de heer Van de Lagemaat uit een keer bij dergelijk gesprekken aanwezig te zijn. Hij zal dan merken dat spreker geen enkele druk oplegt, slechts argumenten voorlegt. De raadsfractie beslist uiteindelijk. De heer Balemans is een goed democraat en is dualistisch ingesteld.

De heer Van de Lagemaat dankt voor de uitnodiging en zal er te zijner tijd graag gebruik van maken.

- In het raadsvoorstel van de gemeente Zeist is opgenomen dat het financieel niet bindend is. Als dit een hard punt is, dan zegt het akkoord uiteindelijk niets.
- De gemeente Zeist heeft toegezegd dat er een lijst met eventuele besparingen komt. Spreker vraagt of de gedeputeerde hierover beschikt en of de commissieleden het kunnen ontvangen.
- De heer Van de Lagemaat sluit zich aan bij de PVV wat het Boele Staal-ecoduct betreft.

Mevrouw Hoek vraagt wat de consequentie is van het dalen van het rentepercentage naar 0%.

Haar fractie ervaart veel open eindjes in het stuk, regelmatig wordt een term als ‘misschien’ gebruikt. Zij spreekt haar zorg hierover uit. In februari wordt hierover besloten, maar de vraag is waarover een besluit wordt genomen. Men kan geen besluit nemen op alleen hoop, dan is er geen garantie. Het betreft hier belastinggeld en daarmee moet zorgvuldig worden omgegaan.

De heer Van der Steeg benadrukt dat het project niet is mislukt. Er is veel goeds gedaan. Veel groene projecten zijn klaar, ook dat heeft maatschappelijke waarde en maatschappelijke baten. Rood is weliswaar niet florissant verlopen.

- Zijn fractie heeft begrip voor het nieuwe afsprakenkader. Het verdienmodel is echter een zorgpunt: wat hebben de eventuele extra woningen op de vliegbasis voor consequenties voor de reeds gerealiseerde of te realiseren natuur, zeker nu de natuurwaarden hoger blijken te zijn dan aanvankelijk werd gedacht?
- Rood voor groen is ook voor zijn fractie nooit een essentiële voorwaarde geweest voor het realiseren van de projecten en de fractie is dan ook niet direct enthousiast over dit onderdeel.

De vragen van de fracties van D66 en ChristenUnie zijn interessant, spreker sluit zich daarbij aan.

Gedeputeerde Krol dankt de commissieleden voor alle reacties en de goede discussies.

- Hij dankt de VVD-fractie voor de heldere opmerkingen en de fractie van PvdA voor de inhoudelijke benadering van dit onderwerp.
- In reactie op de vraag van het CDA licht de gedeputeerde toe dat er geen deadline is opgenomen in de afspraken. Er ligt ook geen deadline voor de gemeente Soest. Dit is een leerpunt. Anderzijds: als een democratie een paar maanden nodig heeft om een besluit te nemen, dan is het niet aan de provincie om te zeggen dat dit niet goed is. GS hebben er meer belang bij dat hierover een goed besluit wordt genomen dan dat dit een maand eerder wordt genomen.
- Het stuk is een opmaat waarbinnen definitieve nieuwe afspraken worden gemaakt over Hart van de Heuvelrug. In de nieuwe samenwerkingsovereenkomst wordt een tijdslimiet opgenomen. Tot die tijd gelden de clusterovereenkomsten. De clusterovereenkomstpartners zijn soms niet de nieuwe partners, maar blijven gebonden aan de clusterovereenkomst tot de nieuwe overeenkomst definitief is. Dit zijn met name de zorgpartijen.

De heer Westerlaken licht toe dat zijn vraag over de deadline was gericht op de nieuwe overeenkomst. In het stuk staat dat die in het najaar van 2014 ook met andere partijen moet worden vastgesteld. Er moeten dan eventueel exit afspraken worden gemaakt. Het programma is er niet bij gebaat dat dit een never-ending story wordt.

Gedeputeerde Krol stelt dat de afspraken en de clusterovereenkomsten blijven doorlopen tot er een nieuwe raamovereenkomst is. Het is de bedoeling om in 2014 een nieuwe raamovereenkomst met elkaar te sluiten. Het proces is heel complex en het tijdsaspect is dan ondergeschikt aan de inhoud die men met elkaar wil bereiken. Dit geldt echter niet tot de oneindigheid. Met het afsprakenkader wordt een deel van de acute problematiek voor de toekomst weggehaald, maar het is nog niet definitief geregeld. Dat zou, wat de gedeputeerde betreft, in 2014 moeten gebeuren.

- De fracties van D66 en 50PLUS informeerden naar de rente. Geld dat op de bank stond is gebruikt voor voorfinanciering van het groen. De provincie heeft voor die voorfinanciering de afgelopen jaren rente ontvangen. Het treasuryresultaat had een gegarandeerd rendement op de voorfinanciering van 4%. De provincie hoeft echter geen geld te verdienen aan de voorfinanciering want de kosten worden elk jaar ook 4% groter. Maar GS hebben rekening gehouden met een deel van deze treasuryinkomsten in de komende paar jaar en dit moet worden gedekt. De afspraak is dat de dekking binnen de eigen portefeuille wordt gezocht. Spreker is het eens met de heer Thonon: bij IGP zijn enkele zaken nog niet (verregaand) in ontwikkeling en binnen de AVP zijn harde afspraken gemaakt. Hij heeft dan ook een voorkeur voor dekking richting IGP. In de jaarrekening zullen de Staten de financiële consequenties terugzien.
- Het is een misverstand dat er meer rood zou komen. Met optimaliseren wordt het volgende bedoeld: waar aan de kostenkant kan worden geschakeld wordt dit gedaan. Daarbij wordt goed gekeken naar wat men wil realiseren, of het is wat de markt vraagt. De basisafspraken met Hart van de Heuvelrug zijn: het programma moet aan het eind meer groen hebben opgeleverd dan rood (dit is ook juridisch van belang) en aan het eind moeten de financiën sluitend zijn.

- Groen gaat niet in de ijskast. Op een enkele plek wordt even sober met groen gedaan. Het Boele Staal-ecoduct is een paar jaar uitgesteld en dit levert geld op. Hier zijn in het verleden echter zoveel investeringen gedaan, dat het onzinnig zou zijn om het tot afstel te laten leiden.
- In reactie op de opmerkingen over de ecologische waarde die groter is dan werd verwacht, wijst de gedeputeerde op het sluiten van de vliegbasis. Het gebied bleef toen ontoegankelijk en de verstoring bleef weg: de natuurwaarde neemt dan toe. Als op de vliegbasis wordt gedaan wat eerder is afgesproken, is het niet ondenkbaar dat de natuurwaarde weer iets lager wordt. Het resultaat is nog steeds dat de bijzondere natuurwaarde in het gebied van het moment waarop het bestemmingsplan is gemaakt, in stand blijft. Bij de vaststelling van het bestemmingsplan Vliegbasis is met name door de Raad van State zeer precies gekeken naar wat er werd weggehaald en wat werd gebouwd, of het groen er inderdaad beter af zou komen.

De heer De Heer wijst erop dat de natuurwaarden zijn toegenomen. Maar er wordt nu meer tijd besteed aan onderzoek terwijl men in het verleden de aantallen schatte. De onderzoeken zijn niet te vergelijken en men kan dus niet stellen dat de aantallen zijn toegenomen.

Gedeputeerde Krol licht toe dat dit meerdere maken is bekeken, in het kader van het bestemmingsplan moest dit heel precies. Bij de vraag of het echt is toegenomen of dat het er altijd was, is de inschatting van GS dat het iets is toegenomen. Maar als de verstoring sterk terugloopt en de ontoegankelijkheid blijft, dan weet men dat dan de kwaliteit van natuur toeneemt.

De heer Bekkers merkt op dat met de huidige kennis van hoe de natuur zich ontwikkelt in dat gebied, er aanleiding is om de verdeling van het rood in het gebied ter discussie te stellen en dit misschien naar andere plekken te geleiden.

Gedeputeerde Krol is het hier niet mee eens. Er waren ook andere redenen om voor woningbouw op de vliegbasis te kiezen. Het ligt tegen de grens van Soesterberg-noord aan, de kwaliteit van het dorp wordt ermee versterkt. Er wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de groenwaarden in het gebied. Bij het bestemmingsplan is zelfs de aanvliegroute van de buizerd van invloed op waar woningen mogen worden gebouwd. De balans tussen natuur en ontwikkeling heeft op de vliegbasis geleid tot een afweging waarbij zelfs de Raad van State heeft geconstateerd dat natuur hier vooruit gaat.

- Op de vraag of GS na zullen denken over de vraag of ergens anders kan worden verdiend, antwoordt de gedeputeerde dat tien jaar geleden de keuze is gemaakt om groen vooruit te laten gaan. Vanuit politieke ideologie, vanuit het perspectief van de natuur, kan men zeggen dat dit goed is geweest. De tweede afspraak was dat dit het eerste natuurproject zou worden waarbij men aan het eind op nul eindigt. Die afspraak staat onder druk in de huidige markt. In deze tweede fase moet dit worden bewerkstelligd. Aan het eind van de twintig jaar zal er een project staan waarmee voor tientallen miljoenen Euro's in groen is geïnvesteerd, zonder dat de belastingbetaler daarvoor heeft bijgedragen. Landelijk zal men constateren dat dit het enige project is waar de EHS is gerealiseerd zonder overheidsgeld. Over tien jaar is men hier trots op.

De heer De Heer heeft begrip voor het niet veranderen van bouwlocaties. Aanpassing van het padennetwerk is echter minder ingrijpend.

Gedeputeerde Krol is van mening dat, als het om dergelijke eenvoudige dingen gaat, hier geen enkele belemmering voor is als daarmee de kwaliteit van de natuur kan worden beschermd.

- Op de vraag van de PVV-fractie of de Mastergrondexploitatie ook openbaar zal zijn, antwoordt de gedeputeerde dat de Staten een managementsamenvatting van de nieuwe Mastergrondexploitatie openbaar zal ontvangen. De gedetailleerde doorrekening, waarin marktgevoelige informatie is opgenomen, gebeurt weer vertrouwelijk. In verband met toekomstige aanbestedingstrajecten is openbaarheid niet in het belang van de provincie.
- Het afsprakenkader wordt in PS besproken omdat het een echt kaderstellend stuk is.
- De nieuwe raamovereenkomst krijgt een einddatum.
- De clusterovereenkomsten blijven doorlopen tot de nieuwe raamovereenkomst.
- De provincie is niet een ontwikkelaar, want de provincie bouwt geen huizen maar schept alleen randvoorwaarden.
- Wat de vraag over € 10 miljoen en € 18 miljoen betreft: ooit hebben Soest, Zeist en de provincie een besluit genomen over de voorfinanciering van de vliegbasis. De eerste fase voorfinanciering was € 18 miljoen. Daarvan is afgesproken dat elke partner € 6 miljoen financiert. Wat nu voorligt, is het

afsprakenkader, een nieuwe afspraak waarin staat dat, als alles mislukt, er per partner € 3,3 miljoen bij komt. Elke partner loopt in theorie risico voor € 6 miljoen en € 3,3 miljoen.

De heer Scherer vraagt of de gedeputeerde van mening is dat men zich in Zeist dit goed bewust is.

Gedeputeerde Krol meent dat elk raadslid in een democratie zich heel bewust is van de besluiten die hij zelf neemt. Een samenwerkingsovereenkomst (SOK) is een openbare afspraak, in de raad is daarover een besluit genomen. Ook hier geldt dat het onderdeel is van het risico op de vliegbasis, een risico dat zich alleen voordoet als er op de vliegbasis vrijwel geen ontwikkeling plaatsvindt.

De heer Van de Lagemaat citeert uit de financiële toelichting bij het raadsvoorstel uit de gemeente Zeist van 17 december: 'Dit afsprakenkader is niet financieel bindend. Het betreft een kader waarbij richtinggevend wordt meegegeven om het nieuwe nominale tekort, zie hierna, weg te werken. Met dit kader wordt een proces in gang gezet dat zal leiden tot een nieuwe overeenkomst.' In het raadsbesluit staat op pagina 9: 'Het afsprakenkader. Punt 1: verdere samenwerking Hart van de Heuvelrug 2013 vast te stellen. Punt 2: het afsprakenkader aan te vullen met de kaders uit bijlage 3. Punt 3: het college op te dragen het afsprakenkader van een nadere uitwerking te voorzien en deze ter besluitvorming aan de raad voor te leggen.' Met name punt 3 wekt de indruk dat de raad van Zeist uiteindelijk nog niets heeft besproken, er ligt uiteindelijk nog niets voor.

Gedeputeerde Krol wijst erop dat dit een kaderstellend besluit is. Het heeft wel bestuurlijke en juridische implicaties maar niet direct financiële. Ook het rentebesluit moet straks in bijvoorbeeld de jaarrekening door de Staten nog als een apart besluit worden vastgelegd. De raad van Zeist heeft gezegd dat de raad het kader van de afspraak steunt. Maar de financiële vertaling daarvan moet nog met elkaar worden aangegaan. De gedeputeerde heeft uitgebreid gesproken met de betreffende wethouder. Men is zich ervan bewust dat dit de afspraak is.

- Marktpartijen zijn geconsulteerd, dit betreft ontwikkelaars, bouwers en makelaars. Voorkomen moet worden dat zaken worden gepland waar in de markt geen vraag aan is.
- Het stedenbouwkundige plan wordt met Terra Incognita opgesteld. De gedeputeerde is bereid om de doorrekening met de Staten te delen, dit hangt nog af van het vinden van een geschikte datum. De vraag is of dit al dan niet vóór de gemeenteraadsverkiezingen zal zijn.
- De vraag over de voorkeur voor de IGP is beantwoord.
- GS hebben opdracht gegeven voor het maken van een soort maatschappelijke kosten-batenanalyse van de natuur en de groenontwikkeling. Het is goed te zien dat de natuur profijt heeft gehad van het project Hart van de Heuvelrug. Maar om daar een bedrag aan te hangen is lastig. Het is wel mogelijk om te laten zien wat dit ecologisch gezien en in natuurperspectief voor effect heeft gehad. Zoals beloofd zullen GS dit op enig moment presenteren aan de Staten.
- Optimaliseren betekent met name het reduceren van kosten. Dit gaat op basis van behoeften.
- Het zijn de gemeenten die in hun bestemmingsplannen gaan over betaalbare woningbouw.
- De provincie heeft de voorfinanciering gedaan, maar de projecten groen en rood draaien op het erf van de gemeenten Soest en Zeist. De meeste partners hebben aangegeven mee te willen praten, betrokken te willen blijven. In het verleden hebben zij echter niet geprofiteerd van een eventuele plus, zij vinden het niet redelijk om wel last te hebben van een min. De Rijksoverheid heeft zich teruggetrokken omdat die zich op het fysieke domein, op het gebied van de ruimtelijke ordening en de natuur, heeft gedecentraliseerd. De provincie gaat hier nu over. De eventuele plussen zullen landen bij de drie partners, dan is het redelijk dat de minnen en de risico's ook in eerste instantie bij de drie partners landen.
- In het kader van de nieuwe visie op zorg wil Reinaerde op Dennendal blijven. De gedeputeerde heeft hierover gesproken met de voorzitter van de Raad van Bestuur. De afspraak van de provincie met Reinaerde is: er kunnen altijd andere afspraken worden gemaakt, als het maar voldoet aan de twee bekende randvoorwaarden: het moet niet negatief uitwerken op de rood/groen balans en de financiële uitwerking op het programma moet niet negatief zijn. De gedeputeerde heeft overigens begrip voor de vraag van Reinaerde.
- De vragen van de ChristenUnie zijn inmiddels beantwoord.
- Op de vraag van de SGP-fractie over het maximeren van het tekort: de gedeputeerde erkent dat in zijn perspectief het verhaal net wat anders was dan het nu in de gemeenteraad van Zeist is besproken. Het tekort van ongeveer € 10 miljoen wordt via de vliegbasis opgelost, als dat niet lukt, betaalt elke partner een derde deel. De gemeenteraad van Zeist heeft gezegd dat dit ook het maximum is. Dat is inderdaad een beperking. Maar dit betekent dat, als het tekort € 11 miljoen is, er zorg is over € 1 miljoen. Het kan ook

zijn dat het € 9 miljoen wordt en dan doet het probleem zich niet voor. De gedeputeerde heeft nu eenmaal te maken met de politieke realiteit.

- Op de vraag naar een lijst van besparingen antwoordt de gedeputeerde dat er een lijst beschikbaar is van wat is bespaard op de vliegbasis. De gedeputeerde zal die presenteren op het moment dat de plannen voor de vliegbasis worden gepresenteerd.
- De fractie van 50 PLUS gaf aan dat men niet kan besluiten op hoop. Maar Hart van de Heuvelrug is gestart op hoop: er wordt veel aan groen gedaan en als een overheid planologische ruimte geeft, dan zou we vanzelf worden verdiend. Die tijd is voorbij. Het afsprakenkader is de eerste stap om van ‘het komt allemaal wel goed’ naar een realistischer benadering te gaan. Die benadering gaat uit van een dubbele zekerheid: er wordt verdiend op de vliegbasis en als dat niet lukt, dan zijn drie partners daarvoor verantwoordelijk. Tot nu toe was alleen de provincie verantwoordelijk.

De heer Thonon is voor een groot deel content met de antwoorden: er komt meer groen bij dan rood, wat in de ijskast gaat komt daar ook weer uit, het Boele Staal-ecoduct wordt gerealiseerd, voor financiering van de rente wordt gekeken naar IGP. Over de resultaatsverplichting voor het bouwen van rood zegt de gedeputeerde dat dit betekent: nergens méér rood. De vraag van spreker behelsde echter oppervlakte. Hij ziet oppervlakte rood inclusief de tuinen. De gedeputeerde geeft aan dat in het duurdere segment wordt gezocht, dus met relatief grote tuinen. Hoe werkt het uit als die ook rood worden gerekend?

Hij hoort graag een antwoord op zijn vraag aan het hele college hoe wordt voorkomen dat Soest, Zeist en Hart van de Heuvelrug tegelijkertijd gaan bouwen.

Uit de ecologische monitoring kwamen andere waarden dan aanvankelijk werd gedacht. GS zijn van mening dat dit komt doordat de hekken dicht zijn gegaan. Spreker vraagt of, met de kennis van nu, ecologische optimalisatie mogelijk is. Er is niet gezegd dat er niet moet worden gebouwd, maar dat op andere plekken moeten worden gebouwd. Met de kennis van nu is dit misschien mogelijk met dezelfde opbrengst als men in 2004 of 2009 had verwacht bij de start van de programma's.

Gedeputeerde Krol vult aan dat bij het Boele Staalecoduct geldt: uitstel maar geen afstel. Er is echter een groen project waarbij dit anders is: de vergroening van Kamp van Zeist is uitdrukkelijk gekoppeld aan ontwikkelingen die in Zeist spelen. Als die opbrengsten er nog niet zijn, wordt er nog niet vergroend. Dit was één van de weinige groenprojecten die gefaseerd konden worden.

- De gedeputeerde heeft niet gezegd dat GS denken aan meer duurdere woningen. Het is zeer de vraag of dit aansluit op de markt. Wel is er een harde rode lijn op de vliegbasis Soesterberg, waarbinnen de rode ontwikkeling moet plaatsvinden. Dat bestemmingsplan is nu onherroepelijk. Het enige wat kan worden gedaan, is optimaliseren. Daarbij moet met van alles rekening worden gehouden. Er is een contract met de Staat der Nederlanden gesloten voor maximaal 550 woningen, in de plannen is het aantal woningen lager. Nu wordt het aantal nog lager omdat er ook groen in de woonwijk wordt aangebracht (anders dan tuinen). Dat heeft een weer ook ecologisch effect.
- Een onderdeel van de definitieve raamovereenkomst zal zijn dat de partners elkaar onderwerpen aan de tucht dat partners niet zomaar een eigen woningbouwlocatie mogen ontwikkelen. Dat zou de opbrengstpotentie zeer negatief beïnvloeden. Er wordt zorgvuldig op de planning gelet, bijvoorbeeld door een onafhankelijke overheid.
- Eerder gaf de gedeputeerde al aan dat de ecologische waarden niet precies vergeleken kunnen worden omdat anders is gemeten. Hij heeft geen probleem met maatregelen die men kan nemen om de ecologische waarde te optimaliseren, bijvoorbeeld zonering, recreatieve druk, wandel- en fietspaden en, de wijze waarop een stedenbouwkundig plan op het gebied wordt gemaakt. Wel is hij terughoudend in het zoeken naar nieuwe locaties. Het kost minstens drie tot vijf jaar voordat planologische procedures achter de rug zijn. Er moet nu volop op de rode ontwikkeling worden ingezet.

De voorzitter concludeert dat dit punt geagendeerd zal worden in de Statenvergadering.

9. Statenbrief Voortgangsrapportage RAP 2 en IGP 2012-2019

Mevrouw Mineur vindt het een vlot lezend verslag maar mist concrete doelstellingen. Het is niet SMART. ‘Het IGP blijkt zeer waardevol bij het leggen van verbindingen tussen de grote beleidsdoelen in de gebiedsontwikkeling’ of ‘er wordt aantoonbaar op meer integrale wijze gewerkt’: wat betekent dit, hoeveel

sneller gaat een project als het IGP zeer waardevol is? Welke doelen hebben GS zich gesteld en hoe kunnen de Staten zien en meten of die doelen zijn bereikt?

Mevrouw Mineur vraagt hoe deze projecten combineren met het voornemen van de provincie om gemeenten te dwingen een aantal vastgoedprojecten af te schrijven. Zijn de effecten doorgerekend?

De heer Van Oosterom laat weten dat de rapportage verzorgd, duidelijk leesbaar en inzichtelijk is.

De PVV-fractie is verheugd met beide brochures.

Mevrouw Broere vraagt of bij de Kop van Isselt een rol is weggelegd voor de OMU.

De heer Boerkamp heeft de volgende vragen over het IGP:

- Het was ook bedoeld om als hefboom te werken om zo sectoraal geld uit andere delen los te krijgen, zijn fractie maakt uit het rapport niet op dat dit goed heeft gewerkt en vraagt zich af hoe GS erin slagen om ook uit andere onderwerpen geld mee te krijgen in dit soort projecten.
- Een vraag over de dekking van tekorten is bij agendapunt 8 al door de D66-fractie gesteld.
- De fractie steunt het college in het labelen van de ontwikkelingen in de WBO-focus gemeenten.

Over het RAP heeft spreker de volgende vragen:

- Er staat geen planning bij de komst van het kennisportaal voor de kwaliteit van de kernrandzones. Wanneer moet dit er zijn, is het publiektoegankelijk? Kunnen projectontwikkelaars er inzicht in hebben?
- In de kwaliteitsgidsen staat een en ander wat mager beschreven. In antwoord op een schriftelijke reactie is gebleken dat dit daadwerkelijk wordt opgepakt. Zijn fractie is hierover verheugd.
- Het EHS-instrumentarium wordt nogal vrijblijvend richting gemeenten ingezet. Wanneer partijen hier gebruik van willen maken, komt het over alsof gemeenten dit naast zich neer leggen. De vraag is hoe gemeenten ertoe aangezet kunnen worden om dit beter te benutten zodat het een goed gespreksonderwerp wordt om de EHS-kwaliteit daadwerkelijk te verbeteren.

De heer Kiliç laat weten dat zijn fractie beide stukken goed en inhoudelijk voldoende vindt. Hij zal nog terugkomen op de ruimtelijke agenda voor de gemeenten.

De heer De Heer complimenteert GS met de voortgangsrapportage. Spreker geeft aan dat, als hij hierover vragen stelt, dit is met veel waardering voor de omvangrijke klussen die de provincie aanpakt op deze grote beleidsvelden.

- Hoe integraal werkt de provincie als het gaat om deze projecten? Bij de Natuurvisie is gedebatteerd over de recreatieve zones rond Utrecht. In het stuk staat dat er weer een project is waarbij wordt gekeken naar water in combinatie met recreatie. Er is een optie in het kader van het Deltaprogramma om te kijken of de Hollandse IJssel niet een rol kan krijgen in de zoetwatervoorziening van het Groene Hart. Als dit speelt bij het waterprogramma, dan ligt het voor de hand dat de provincie een regisseursrol opneemt bij de ontwikkelingen langs de Hollandse IJssel.
- In een eerdere vergadering is hem, in antwoord op de vraag wat hier rond Amersfoort mee wordt gedaan, meegedeeld dat recreatie rond de stad in een vroeg stadium in Amersfoort werd geschrapt. In het stuk staan echter allerlei opmerkingen over Amersfoort.
- Bij de bespreking van het Máxima Centrum heeft spreker opgemerkt dat de gemeente Utrecht wellicht moet worden gevraagd een stadsrandvisie te maken. Vanwege de tijd werd dit niet gedaan. Nu wordt toch een product gevraagd dat in die richting wijst.
- Project 2, stationsgebied Driebergen-Zeist, was eerder een driefasenproject. Bij het Agenda 2010-project werd gesproken over de Stichtse Lustwarande, in het stationsgebied moest de kwaliteit van de Stichtse Lustwarande gerealiseerd worden. Er volgde een impasse maar toen gedeputeerde Van Lunteren dit vervolgens heeft opgepakt, heeft zijn fractie gevraagd hoe de Stichtse Lustwarande-kwaliteit werd meegenomen. Het antwoord was dat eerst naar verkeersaspecten zou worden gekeken. Nu staat in het IGP dat wordt gekeken naar de Stichtse Lustwarande-kwaliteit bij de inrichting van de parkeergarage.
- Spreker verwijst naar een werkbezoek met de OMU aan één van de leegstaande panden van de Prodentfabriek in de Kop van Isselt. De provincie steekt hier geld in voor herontwikkeling. Verderop is een klussersproject, een vergelijkbaar initiatief met allerlei creatieve ontwikkelingen waaraan de provincie geen geld geeft. Blijkbaar is op economische gronden de keuze gemaakt om het ene wel te steunen en het andere niet. Hoe integraal wordt hier gewerkt? Er passeren vier projecten waarbij eerst

sectoraal keuzes worden gemaakt, terwijl achteraf is te lezen in het integrale programma dat er integraal gekeken gaat worden. Hoe integraal is dit programma?

De heer Bekkers deelt mee dat zijn fractie het goede stukken vindt. Er kunnen op een aantal punten kaderstellende vragen en verbindingen worden gelegd, waarmee men verder kan in de uitwerking. Het stuk RAP 2012-2015 heet tussenrapportage, maar spreker heeft de indruk dat het gewoon het ruimtelijk actieprogramma is. Dit is te begrijpen, aangezien dit heel recent is. Dan is het wellicht nuttig om later dit jaar een voortgangsrapportage te krijgen.

De heer Van de Lagemaat is van mening dat de verslagen een helder beeld geven van wat IGP voor gevolgen heeft gehad. Hij complimenteert GS met de stukken.

Gedeputeerde Krol laat weten dat GS de commissieleden wilden laten weten wat er op het gebied van IGP en RAP is gedaan. Binnen het college is hier regelmatig goede afstemming over.

- Het feit dat bij dit programma meerdere portefeuillehouders en meerdere ambtelijke afdelingen zijn betrokken, wordt gekeken naar de kwaliteit van de gebiedsontwikkeling en daarvoor soms middelen beschikbaar worden gesteld, bewijst dat het een integraal programma is.
- In reactie op de vraag van de SP-fractie antwoordt de gedeputeerde dat de Staten is gevraagd om het IGP-budget vast te stellen en dat de Staten is uitgelegd wat hiermee wordt gedaan. Eens per jaar laten GS de Staten weten wat de ontwikkelingen zijn. Bij het ene project is er meer vooruitgang dan bij het andere, als gevolg van de economische ontwikkeling gebeurt er bij de Kop van Isselt minder. Men kan in feite niet spreken over een doorrekening: dit is kaderstellend afgesproken en moet gebeuren.
- De gedeputeerde is ook van mening dat de Kop van Isselt iets is voor de OMU. De OMU heeft hier naar gekeken. De OMU heeft echter een grote mate van zelfstandigheid en onafhankelijkheid om zelf te kijken naar of en hoe men mee wil werken.
- De fractie van D66 informeerde of het meedoen van andere partijen heeft geholpen bij het IGP. Als de provincie participeert middels het IGP in bijvoorbeeld het stationsgebied Driebergen-Zeist of projecten van WBO, dan participeren andere partijen eerder in financiële zin. Het feit dat de provincie bereid is om een deel van de gebiedsontwikkeling financieel af te dekken als het gaat over de rentederving, betekent ook dat GS aan partners durven vragen te participeren. Dank zij het IGP kan de provinciale overheid een stukje risico dragen, al is de markt nu moeilijk.
- Het kennisportaal voor de kernrandzones is beschikbaar voor iedereen.
- Niet iedereen maakt goed gebruik van het EHS-instrumentarium dat wordt aangeboden. Als gemeenten merken dat zij hier profijt van kunnen hebben, zullen zij het vaker gebruiken.

De heer Boerkamp concludeerde uit het verslag dat gemeenten hier niet gedisciplineerd in optreden. Dat bemoeilijkt een discussie met initiatieven vanuit de samenleving. De gedeputeerde zou dit bespreekbaar kunnen maken.

Gedeputeerde Krol wijst erop dat er momenteel bij gemeenten binnen de ruimtelijke ordening een fundamenteel probleem is. De problematiek is vaak ingewikkeld. Voor bedrijven en inwoners is de EHS ook ingewikkeld. Hun eerste portaal is echter de gemeente. Als de gemeente weigert, dan hebben de instellingen, bedrijven en inwoners daar last van. Er is het instrument Ruimtelijke Agenda Gemeenten. GS overleggen regelmatig met gemeenten. Wanneer men dan uitleg geeft, zijn de meeste gemeenten bereid om het op te pakken. Wat het toezicht betreft: als een gemeente er een rommeltje van maakt, is de gemeenteraad het instrument dat hoort in te grijpen. Pas als het uit de hand loopt, kan de provincie interveniëren.

- De ChristenUnie vroeg in het kader van het Deltaprogramma naar de Hollandse IJssel. Gedeputeerde De Vries weet daar meer van.
- Amersfoort had geen RodS, maar er zijn wel (recreatieve) ontwikkelingen rond groen of water die daar belangrijk zijn. Op het terrein van het voormalige St. Elisabeth vindt een groenontwikkeling plaats waardoor de verbinding met het buitengebied weer wordt hersteld. Er zijn wel ontwikkelingen rond de groen/blauwe structuur in Amersfoort.
- De provincie doet zijn uiterste best om integraal te werken. Een enkele keer lukt dit niet. Gedeputeerde Van Lunteren heeft in Driebergen/Zeist een formidabele prestatie geleverd door het proces los te trekken, ook heeft hij veel oog voor de ontwikkelingen daar in relatie tot de Stichtse Lustwarande. Dat wat in de stukken is opgenomen, is op geen enkele wijze in tegenspraak met het integraal werken van de provincie.

De heer De Heer vraagt wat er integraal is aan het project als de OMU ervoor kiest om op basis van economische motieven bepaalde plekken te gaan herontwikkelen.

Gedeputeerde Krol heeft niet gesteld dat de OMU aangeeft wat er gebeurt, de OMU is vrij in het kiezen van waar (financiële) ondersteuning wordt gegeven. De rol van de overheid is om te kijken of er een goede integrale ontwikkeling plaatsvindt.

Gedeputeerde De Vries zal deze vraag verder beantwoorden.

- De fractie van GroenLinks betwijfelt of het een voortgangsrapportage is. Gedeputeerde Krol is van mening dat dit wel degelijk het geval is. Bij RAP is misschien nog niet veel gedaan. In de voortgangsrapportage zullen meer ontwikkelingen te zien zijn.

Gedeputeerde De Vries laat de fractie van de ChristenUnie het volgende weten:

- In het kader van de Kadernota Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling zal de provincie half februari met de gemeente Amersfoort een samenwerkingsconvenant sluiten. Daarin zijn de Kop van Isselt en het Oliemolenkwartier opgenomen. Waar men tegenaan loopt, is dat een gemeente het zelf moet kunnen en moet willen. Amersfoort had aan de ene kant een grote opgave: Vathorst. Dat drukt zwaar op de financiële mogelijkheden. Aan de andere kant vraagt de provincie regelmatig of zij de gemeente kan steunen vanuit de middelen uit de Kadernota. Dit begint los te komen. Deze week heeft Amersfoort aangegeven dat een aantal plekken in de stad worden opgepakt, waaronder het Oliemolenkwartier en de Zonnehof. Dit is positief nieuws; men realiseert zich nu dat er enorme kansen liggen. De gedeputeerde benadrukt dat een wethouder de raadsleden moet overtuigen van de wijze waarop dergelijke gebieden moeten worden aangepakt. Raadsleden moeten zich buigen over de vraag of de kaders wat meer opgerekt kunnen worden om ruimte te bieden aan mensen en ontwikkelaars die in dat gebied actief willen worden. In dit geval heeft het tijd gekost om binnen de raad draagvlak te creëren. De provincie kan dan samen met de gemeente oppakken wat met IGP opgepakt moet worden. Hierin komt ook de integrale benadering terug.

De heer De Heer constateert dat dit punt met name in de commissie WMC thuishoort.

- De ChristenUnie fractie vroeg naar de integrale benadering van de Hollandse IJssel in combinatie met het Deltaprogramma. Gedeputeerde De Vries licht toe dat er sprake is van een soort voorfase bij het maken van de keuze in welke maatregelen men waar wil nemen. Daarna komt er een traject waarin tot op dijkniveau wordt gekeken naar welke maatregelen waar nodig zijn. De provincie speelt haar rol op het gebied van ruimtelijke ordening in samenhang met Rijkswaterstaat, de waterschappen en de gemeenten om ervoor te zorgen dat die maatregelen worden genomen die leiden tot het bieden van veiligheid.

10. Statenbrief Ruimtelijke Agenda Gemeenten

De voorzitter memoreert dat dit punt op verzoek van de PvdA-fractie is geagendeerd. Er is inmiddels een schriftelijk antwoord van de vragen geweest.

De heer Kiliç dankt GS voor de beantwoording van de vragen.

Van de gemeente Stichtse Vecht is een gemeentelijke ruimtelijke agenda ontvangen. Het punt is de samenwerking met de gemeenten. Hoe krijgt men die projecten van de grond? De gedeputeerden gaven zojuist aan dat er een zekere vrijblijvendheid is in die zin, dat gemeenten zelf moeten komen. De heer Kiliç heeft hierover gesproken met een aantal wethouders, zij geven aan wel te willen. Van belang is hier het integrale werken, niet alleen van GS, maar ook van ambtenaren. Ook binnen de gemeenten is integraliteit nog ver te zoeken. GS pakken dit wellicht heel goed op, al merkt spreker dit niet altijd, maar hoe laat men dit zien? De heer Kiliç zou de integraliteit wat scherper willen zien.

Naar aanleiding van de ontvangen antwoorden heeft hij een vraag over de Omgevingswet. Er worden afspraken gemaakt over ruimtelijke opgaven die gezamenlijk worden opgepakt. Het stimuleren van de Omgevingswet maakt geen deel uit van de agenda, maar gemeenten hebben hier wel behoefte aan. Hij verzoekt GS om hier aandacht aan te besteden en gemeenten te helpen bij het besteden van aandacht aan de Omgevingswet.

Bij integraliteit staat bij MEC en Wegen dat dit weinig raakvlakken heeft. Een gedeputeerde zit echter aan tafel bij de gemeenten waar andere onderwerpen besproken worden en integraliteit kan worden meegenomen. Zoals integraliteit bij bodem, water en milieu binnen de organisatie wordt opgepakt, moeten ook andere onderwerpen integraal worden opgepakt.

Gedeputeerde Krol concludeert dat de heer Kiliç het college oproept om niet alleen een Ruimtelijke Agenda Gemeenten te maken maar om langzamerhand het totale provinciale beleid onderdeel van de afspraken met gemeenten te laten zijn. Vanuit het perspectief van de ruimte is gezegd dat steeds meer tevoren afspraken met elkaar worden gemaakt over de onderwerpen die bij gemeenten spelen, waar komen provincie en gemeente elkaar tegen, wat zijn de ingewikkelde vragen en opgaven waar men voor staat. Daar wordt de focus op gelegd. Zo is de ruimtelijke agenda ontstaan. Nu geeft de heer Kiliç aan dat de ruimtelijke agenda een aardig instrument is, maar dat het nog mooier zou worden als andere onderwerpen, bijvoorbeeld mobiliteit, economie en water, daarin zouden kunnen worden meegenomen. De gedeputeerde geeft hem daarin gelijk. Maar dan moet men wachten tot dit in één type overlegagenda namens de hele provincie met die gemeente kan worden besproken. Zijn ervaring is dat, zodra een wethouder RO aan tafel zit en hij het woord mobiliteit hoort, hij het maken van afspraken hierover overlaat aan de collega-wethouder. Uitbreiden van de agenda zou echter een mooi streven zijn.

Wat de Omgevingswet betreft, gaven GS in hun schriftelijke antwoord aan geen voorstander te zijn van stimulering en kennisoverdracht op het gebied van de Omgevingswet. Hij herkent dat gemeenten niet alleen op het sociale domein een grote klus krijgen, maar tegelijkertijd ook op het gebied van de fysieke leefomgeving een grote klus hebben. De provincie doet wel eens iets achter de schermen, dan wordt bijvoorbeeld iemand enkele dagen uitgeleend om gemeenten te helpen bij ingewikkelde vraagstukken. Maar formeel zijn provincie en gemeente gelijkwaardige overheden. Het pleidooi van de heer Kiliç voor hulp zal soms voorzichtig worden ingevuld, maar dit kan niet altijd.

De heer Balemans wijst erop dat in het stuk staat dat er afspraken worden gemaakt, ook over hoe het wordt gerealiseerd. Maar het kan toch niet zo zijn dat GS afspraken maken en dat dit zou betekenen dat GS tegen een volgende wethouder na de verkiezingen zeggen dat met zijn voorganger een en ander is vastgelegd, en dat het niet uitmaakt wat er in het collegeprogramma komt te staan?

Gedeputeerde Krol merkt op dat de democratie altijd voor gaat.

11. Statenbrief bestuurlijke consultatie Deltaprogramma

11.1 Statenbrief betekenis Deltaprogramma 2014 voor de provincie Utrecht

De voorzitter memoreert dat punt 11.1 op verzoek van de ChristenUnie is toegevoegd aan de agenda.

Gedeputeerde De Vries deelt mee dat de stukken in een langdurig bestuurlijk proces als advies zijn opgesteld in het kader van het Deltaprogramma. Het is er met name gericht om Centraal-Holland en de Grebbedijk een goede plek te geven in het uiteindelijke Deltaprogramma. In deze vergadering hoort hij graag op- en aanmerkingen, zodat de provincie dit kan inbrengen in het volgende traject. Ook de gemeenten en de waterschappen zullen advies aan de Deltacommissaris uitbrengen.

De heer Van de Lagemaat laat weten dat zijn fractie het een helder stuk vindt. De adviezen moeten worden opgevolgd, want bij een doorbraak van Neder-Rijn of Lek zijn de gevolgen desastreus voor de provincie Utrecht en uiteindelijk voor heel Nederland.

De heer Van der Steeg verwijst naar een discussie van 2½ jaar geleden met betrekking tot het inperken van overstromingsrisico's van dijkringen 14 en 15. Destijds heeft hij aan gedeputeerde De Vries gevraagd of het volgende punt nog kon worden meegenomen: de dijkringen moeten worden aangepakt, iets wat vrij grote landschappelijke consequenties heeft, maar als de Lekdijk wat wordt verhoogd (30 cm of minder), dan hoeft men niet het landschap in. Die discussie kon toen niet plaatsvinden, kan die nu worden meegenomen of heeft die al een plek gekregen?

De heer Bekkers vraagt zich af hoeveel verschil dat wat de Utrechtse Staten hebben te melden zal maken in het geweld van vele partijen, met uiteindelijk de Deltacommissaris en het kabinet. De gedeputeerde is voorzitter van de bestuurlijke stuurgroep, dus zijn fractie gaat ervan uit dat hetgeen door de provincie Utrecht worden meegegeven extra nadruk en aandacht zal krijgen richting Rijk.

- In het hoofdrapport wordt meekoppelkansen een aantal keren genoemd. Maar het rapport wekt de indruk vooral een veiligheidsrapport te zijn. In de bijlage Ruimtelijke visie worden meekoppelkansen iets te gemakkelijk haast op een zijspoor gezet. Terwijl uit de bijlage blijkt dat er concrete en nuttige ideeën

hierover zijn. De insteek was weliswaar veiligheid en dat vraagt afwegingen, maar dan moeten vanaf het begin de planvorming en de keuzes voor alternatieven integraal worden opgenomen.

- Veel van de keuzes lijken een kostenafweging te zijn. Dit is logisch, maar hier wordt gesproken over structurerende ingrepen voor lange tijd. Dan zou men meer moeten uitgaan van hoe men wil dat die gebieden zich ontwikkelen. Ook een instrument als batenbelasting voor omwonenden zou kunnen worden onderzocht. Wellicht dat het nu kosteneffectief is om met name primaire keringen op te hogen. Maar als dat grote consequenties zou hebben, waardoor de bewoners een oplossing prefereren die iets meer zou kosten maar waarbij men bereid is extra te betalen, dan is een meer eerlijk gesprek mogelijk.
- Spreker vraagt of onderzocht zou kunnen worden of bovenstroomse maatregelen in het buitenland effectief zijn voor het voorkomen van piekbelastingen in Nederland. Misschien zijn die hier en daar het meest kosteneffectief.
- Wellicht een te fundamentele vraag voor het Deltaprogramma: in Holland wordt ingezet op de primaire keringen. Dit is buiten de provincie Utrecht, maar als het daar fout gaat is er blijkbaar geen tweede ring meer. Zou het goed zijn om in het Deltaprogramma de verdere consequenties voor de ruimtelijke ordening en toekomstige verstedelijking te onderzoeken? De verstedelijkingsconcentratie zou misschien in een termijn van 100 tot 200 jaar in Nederland langzaam meer moeten verschuiven naar het binnenland.

De heer De Heer heeft de volgende vijf opmerkingen bij de Lek Voorkeurstrategie:

- Er wordt nadruk gelegd op de dijkenbenadering. Is de keuze nu ook gemaakt als het gaat over de Grebbedijk? Tijdens een werkbezoek aldaar kwamen diverse opties naar voren, bijvoorbeeld rivierverruiming, waarbij achter de huidige een nieuwe dijk wordt gelegd of retentie, waarbij het water wordt opgevangen door een reservedijk erachter. Zijn die opties nog in beeld?
- In de nieuwe Ruimte voor de Rivieren-maatregelen staat dat de maatregelen goede effecten hebben, maar dat ze vaak geen gemeentelijk draagvlak hebben. Is dit ook het probleem bij Schalkwijkerbuitenwaard? Wordt er onderzoek gedaan om dit toch van de grond te tillen?
- Er is regionaal onderzoek nodig bij Vianen, geldt dat alleen voor de bestaande wijk of ook voor de geplande wijk Hoef en Haag?
- Dijkversterking gaat op sommige plekken ten koste van de kwaliteit van het landschap. Zuid-Holland heeft van alles gedaan om dit op te vangen, bijvoorbeeld kwaliteitskaarten. Utrecht heeft kwaliteitsatlassen, wordt dit daarin opgevangen of moet hiervoor een extra stap worden gezet?
- Maïs in de uiterwaarden zou hier qua landschap niet passen. Is de provincie van plan dit aan te pakken, zo ja, met welke instrumenten?

Een opmerking over de overige Deltabeslissingen:

- In de Statenbrief staan de gevolgen voor de provincie beschreven. Vooral de zoetwaterstrategie heeft grote gevolgen voor de Hollandse IJssel. Op het Deltacongres sprak hij medewerkers van bureau STROMING die een plan uitwerken om de zoetwatervoorziening van het Groene Hart via de Hollandse IJssel te laten lopen. Die optie is kansrijk. In de Statenbrief is daarover weinig terug te vinden. Spreker zou tijdens de expertmeeting graag aandacht hebben voor de vraag wat precies de keus is die moet worden gemaakt omtrent de zoetwaterstrategie. Het waterschap schijnt conservatief te redeneren, dat voelt meer voor technische oplossingen, voor omkering van waterstromingen. Maar als het gaat om meekoppeling van verschillende belangen, om de integrale gebiedsvisie, dan ligt het meer voor de hand om de doorstroming via de Hollandse IJssel te optimaliseren. Welke insteek heeft de provincie om die beslissing te beïnvloeden?
- Op welk vlak heeft de provincie Utrecht keuzes te maken op weg naar de Deltabeslissing over de ruimtelijke adaptatie, waar onder andere De Klimaatbestendige Stad onder valt?

De heer Kiliç merkt op dat de invloed van de Staten beperkt is. Hij geeft de volgende punten mee:

- Versterking van de noordelijke Lekdijk om Centraal Holland kosteneffectief te beschermen is ook van belang voor het AGV-gebied. Als de Lekdijk doorbreekt, komt het water in drie tot vijf dagen tot aan het centrum van Amsterdam te staan. Van oudsher zijn er altijd veel meer slachtoffers gevallen bij hoog water in rivieren met dijkdoorbraak dan bij dijkdoorbraak en water uit zee. Het probleem bij de rivieren is dat het water blijft stromen, bij de zee is het iedere 12 uur weer eb en is dijkherstel gemakkelijker, behalve bij forse stuwing, zoals in 1953 in Zeeland.
- Meerlaagse veiligheid: ook de derde laag is van belang, denk aan verticaal evacueren. Niet grootschalig op pad gaan naar hoger gelegen gebieden. Geen tunnels maar viaducten plannen bij wegeaanleg.

- Bij de Klimaatbestendige Stad (pagina 7) zijn ook van belang de tuin als spons, groene daken, zwemwater et cetera.
- Pagina 10: burgers zouden zich langzaamaan ook bewust moeten worden van het anders en zuiniger omgaan met zoet water, met rivierwater.
- Pagina 13, IJsselmeergebied: ook AGV zit op die lijn.
- Enkele kanttekeningen bij het schema op pagina 15:
 - o het sproeien van veendijken bij droogte lijkt niet veel te helpen,
 - o AGV en Waternet hebben een notitie uitgebracht waarin onder meer is te lezen dat onderwaterdrainage in sommige veengebieden een goede strategie kan zijn. Het geeft 50% reductie van bodemdaling, het vermindert de CO2 uitstoot door minder oxidatie van veen en er is nauwelijks meer inlaat van water nodig.

Mevrouw Hoek wijst erop dat heel Nederland een communicerend vat is in verhouding tot de Oostzee, Waddenzee en de Noordzee. Het is al gezegd: als de Lekdijk breekt, dan staat het water tot Amsterdam. Het kan ook van de andere kant komen. Enkele jaren geleden stond Groningen opeens onder water. Natuurlijk moeten hiertegen maatregelen worden genomen.

Bij het werkbezoek aan de Grebbeberg bleek dat bij een bepaald gebied niet zozeer de overstroming het grootste gevaar is, maar het kwelwater dat er aan de onderkant doorheen komt. Dat komt omdat de uiterwaarden, waarmee het water uit de Lek is opgevangen, vol stromen. Maar dit kan landinwaarts gevolgen hebben. Er is een proef gedaan met het slaan van damwanden op het hart van dijken. Dit vond mevrouw Hoek niet terug in de Statenbrief en zij wil dit in herinnering brengen. Het is goedkoper en het ontsiert het landschap minder, al staat veiligheid natuurlijk voorop.

Mevrouw Hoek complimenteert GS met de documenten.

De heer Dorigo vraagt de gedeputeerde om een toelichting op de taak van PS en GS in deze, met name op het punt van financiën en veiligheid.

- Met de controlerende taak van PS voor ogen en kijkend naar de keuze die wordt gemaakt in waar wordt gewerkt aan veiligheid valt op dat er wordt uitgegaan van het opvangen van de klimaatopgaven bij de Waal en de IJssel. Weet men daar dat dit moet worden gedaan?
- De strategie is gericht op de vrij traditionele aanpak van dijkverhoging. Zijn er innovaties die met name in stedelijke gebieden voor goede oplossingen kunnen zorgen?
- Het is goed om een beeld te hebben van de veiligheidssituatie in de provincie. Er is een indicator opgesteld over de kwaliteit van de dijken. Hoe is het nu met de veiligheid in de provincie?
- Wat de robuustheid van het buitendijks bouwen betreft, vraagt spreker zich af of men dit nog zou moeten willen. Hij vraagt hoe GS hiermee omgaat.
- Bij de koppeling aan de meekoppelkansen ligt een unieke gelegenheid om ook misschien de nieuwe kansen op het gebied van gebiedsinpassingen, aan te grijpen. Dan moet men ze kennen. Er is uitgebreide terugkoppeling geweest op gemeentelijk niveau. Wat is daar concreet uitgekomen, wat zijn de kansen en bedreigingen die men moet weten en die goed in het Deltaprogramma moeten worden ingepast?

De heer Van der Helm complimenteert de opstellers van de stukken, ze zijn compleet, zien er verzorgd uit en geven de juiste informatie.

Het grootste gedeelte van het water dat de provincie Utrecht te duchten heeft is afkomstig uit het buitenland. De heer Bekkers sprak hier al over en stelde voor om in het buitenland geld uit te geven. Het lijkt het de PVV-fractie beter om als netto betaler in de EU hiervoor geld op te halen dat Nederland kan ondersteunen bij de dijkaanleg. Wordt er rekening gehouden met het aanspreken van het EU-budget bij het Deltaprogramma?

De heer Balemans laat weten dat het een goed leesbaar stuk is. Hij wenst de gedeputeerde succes met de verdere uitwerking.

De heer Westerlaken wijst erop dat de discussie al speelt sinds 1970. In die periode heeft het belangrijkste orgaan dat hierover gaat, Rijkswaterstaat en ook de waterschappen, keer op keer blunders begaan. Spreker is er tevreden mee dat het stuk er nu veel zorgvuldiger uitziet dan het in al die jaren is gegaan.

- Tegelijkertijd spreekt hij zijn zorg uit en vraagt welke functie PS hierbij hebben. Het is belangrijk dat de provincie nadrukkelijk duidelijk maakt dat, als het gaat om de ruimtelijke inpassing van de maatregelen, de provincie aanwezig wil zijn bij de discussie.
- Het is een helder stuk, de heer Westerlaken is het er op grot lijnen mee eens. Veiligheid is heel belangrijk. Maar de laatste verbeteringen in de Utrechtse dijkringen zijn van recente datum, van rond het jaar 2000. Het is daarom opmerkelijk dat een aantal maatregelen wordt heroverwogen alsof ze toen niet bekend waren. Dat waren ze wel, 'piping' is gewoon 'kwellen'. Dat is al eeuwenlang bekend.
- Meekoppelmomenten zijn heel belangrijk, maar ook die moeten zo verstandig mogelijk worden aangepakt.
- Na de hoogwaterstand van 1995 is in 1997 een pact gesloten tussen natuurorganisaties en waterschappen om de dijken van de Waal te verbeteren. Toen is ook natuur ontwikkeld. Die natuur wordt nu gesloopt omdat het niet doordacht was. De uiterwaarden heeft men vol laten groeien met bomen, nu wordt geconstateerd dat dit niet slim is geweest. Daarmee zijn honderden miljoenen mee over de balk gesmeten.
- Spreker is het eens met de richting die het stuk laat zien, maar het moet zorgvuldig worden aangepakt. De bevolking van de betreffende dijkvakken moet erbij worden betrokken. Zeker omdat er op 19 januari nog een dijkverzwaring heeft plaatsgevonden. Uit ervaring kan de heer Westerlaken meepraten over hoe ingrijpend het veranderen van de woonomgeving is als het gaat om dijkverbetering. De vertegenwoordigers van Rijkswaterstaat worden als bulldozers gezien.

Mevrouw Mineur vraagt naar het project Dijkversterking BAS, een dijk net over de grens in de provincie Zuid-Holland. De dijk loopt van Bergambacht via Ammerstol naar Schoonhoven. Dit is pal ten westen van Lopik. Op het moment zijn er geen activiteiten. Voor 2016 moet het project zijn afgerond. Als er onverhoopt sprake zou zijn van wateroverlast, dan kan die dijk het begeven. Dat zou behoorlijke impact hebben, ook op de provincie Utrecht. Zij vraagt wat de rol en invloed van de provincie Utrecht is op dit project.

De voorzitter laat de fracties van de ChristenUnie en D66 weten zij geen spreektijd meer hebben. De voorzitter geeft het woord aan gedeputeerde de Vries voor de beantwoording van de vragen. Met het oog op de tijd vraagt hij de commissieleden om eventuele resterende vragen schriftelijk via de griffie af te handelen.

Gedeputeerde De Vries constateert dat de vraag naar de rol van de Staten in dit dossier één van de meest pregnante vragen was.

- Er is een keus gemaakt voor een dijkenstrategie, waarbij het accent komt te liggen op de primaire keringen langs de Neder-Rijn en Lek. Er zou ook voor gekozen kunnen worden om de pijn meer te verdelen en de C-keringen nogmaals mee te nemen of om meer in de richting te gaan van wat bij Ruimte voor de Lek gebeurt. De gedeputeerde heeft uit de bijdragen van de fracties geconstateerd dat de keuzes zoals die nu worden gemaakt, primair een dijkstrategie en de eerste defensie duidelijk bij de Neder-Rijn en Lek, wordt onderschreven.
- Verschillende fracties vroegen naar meekoppelkansen. Het traject is erop gericht om per dijk te kijken waar de meekoppelkansen liggen. Er kunnen binnen een dijkkring een aantal onderdelen zijn waar men vooral wil inzetten op het breder maken van de dijk. Er kan ook worden gekozen voor meer ruimte in de uiterwaarden. Op andere plekken moet er wellicht toch voor worden gekozen om de dijk te verhogen. Er zal maatwerk worden toegepast. Dit kan tot gevolg hebben dat zaken kunnen worden samengebracht. Meekoppelkansen zijn er bijvoorbeeld bij de Grebbedijk. Dat is een onderdeel van de dijkenstrategie. Men kan er niet aan ontkomen om de Grebbedijk mee te laten koppelen omdat de dijk dwars door de gemeente Wageningen loopt. Punten als bescherming van de stad, bouwen, parkeergarage in een dijk komen hier samen. Zo worden op een innovatieve manier dijken georganiseerd. Een ander voorbeeld is om, bij het verbreden van de dijk, tegelijkertijd fietsers los te koppelen van het autoverkeer.
- De PvdD vroeg naar hoe Ruimte voor de Lek zich verhoudt tot het Deltaprogramma. Ruimte voor de Lek is een onderdeel van Ruimte voor de Rivieren. Op 5 maart wordt een begin gemaakt bij Nieuwegein en Vianen. Dit loopt vooruit op het project, wat niet betekent dat het nodeloos is en niet een onderdeel kan zijn van het Deltaprogramma. Het is een onderdeel van het 2° Hoogwaterbeschermingsprogramma en het is altijd de bedoeling geweest dat alles in elkaar kan worden vervlochten.
- In reactie op de vraag van GroenLinks naar meekoppelkansen benadrukt hij dat dit niet alleen een keuze is qua kosten maar ook is ingegeven door kwaliteit. Als men niet kiest voor ophoging van de C-keringen,

doet men ook iets voor steden als Oudewater en Montfoort. Hier zouden anders enorme dijklichamen door historische steden en de gebieden daar omheen moeten worden gelegd.

- Baatbelasting komt in een volgende fase aan de orde. Spreker pleit hier niet voor. Ook bij financiering speelt het Rijk een heel belangrijke rol. Dit alles komt pas aan de orde op het moment dat de uitwerking is te zien. Overigens is het zo, dat de provincie ook bevoegd gezag is met betrekking tot de uitvoering van deze projecten. Recent is er bij de Eem een aantal projecten goedgekeurd. Het is de bevoegdheid van de provincie om richting het waterschap te zeggen: ga je gang met de maatregelen rond de Eem. Dit is ook een rol van de provincie: kijken of het ruimtelijk verantwoordelijk is, of het van voldoende kwaliteit is.
- Wat het nemen van maatregelen bovenstreams betreft: er is het Rijnstrangen project dat voor een deel in Duitsland loopt. Men kan bovenstreams niet veel doen om het water tegen te houden. Het water stroomt uiteindelijk toch via Maas en Rijn richting Noordzee.
- Er afgesproken dat de Neder-Rijn en Lek 1.600 m³ per seconde kunnen hebben. Dat is het maximum. Als het meer wordt, gaat een deel naar de IJssel en een deel wordt via het zuiden afgevoerd. Dit is in het Deltaprogramma afgesproken. Dit is daar inderdaad bekend. Dit is ook waarom het Deltaprogramma is ingericht, om in samenhang met elkaar dergelijke besluiten te kunnen nemen en verantwoordelijkheden met elkaar uit te kunnen wisselen.
- De keringen in Centraal Holland zijn inderdaad primair.
- Wat nieuwbouwherstructurering betreft: de scoop van het programma is het jaar 2100. Ook bij allerlei nieuwbouwpogingen wordt gemeenten verzocht om dit mee te wegen. De gedeputeerde pleit ervoor om zeker bij nieuwbouwprojecten die afweging te maken. Dit is bij Hoef en Haag ook gedaan, het was een pilotproject in het kader van nieuwbouw en herstructurering, wat weer een onderdeel is van het Deltaprogramma.
- In reactie op de vragen van de ChristenUnie laat de gedeputeerde weten dat de dijkenstrategie ook voor de Grebbedijk geldt. Daar wil men een Deltadijk realiseren: een innovatieve dijk die ervoor zorgt dat het gebied richting Veenendaal en Amersfoort optimaal beschermd gaat worden over een afstand van 5½ kilometer. Dit betekent niet dat er een enorme betonnen muur komt, de vormen zullen verschillen. Dit wordt samen met Vallei & Veluwe gedaan, dat momenteel een eerste verkenning doet van hoe dit er uit kan komen te zien en welke meekoppelkansen hier zijn. Met Centraal Holland is deze week ook een start gemaakt met een gebiedsoverstijgende verkenning. Dit betekent dat daar met het HDSR en diverse gemeenten wordt overlegd over wat het concreet betekent als deze keuze voor de Neder-Rijn en Lek wordt gemaakt.
- Er is gevraagd naar de mogelijkheid van nieuwe Ruimte voor de Rivier maatregelen. Dit valt ook onder meekoppelkansen. Bij Schalkwijkerbuitenwaard is nu in onderzoek of dit op deze manier kan worden gedaan en in hoeverre dit perspectief biedt voor meekoppeling in een oplossing om meer ruimte te zoeken in plaats van altijd de hoogte in te gaan.
- In reactie op de opmerking dat dijkversterking gaat ten koste van de beeldkwaliteit antwoordt de gedeputeerde dat de focus juist ligt op het nemen van die maatregelen die ervoor zorgen dat ook het aanzien van de dijken zoveel mogelijk blijft bewaard. Met dien verstande dat het wel veiliger moet worden. Bij dit traject hebben GS het Rijk gevraagd de norm hoger dan gebruikelijk te leggen, omdat het niet alleen over de overstromingskansen gaat maar ook om het effect en de economische en maatschappelijke ontwrichting die kan ontstaan.
- GS hebben geen bezwaar tegen het verbouwen van maïs in de uiterwaarden.
- Wat het zoete water betreft: op dit moment wordt gewerkt aan een bod voor west-Nederland aan het ministerie. Dit is erop gericht om in de toekomst de zouttong te kunnen bestrijden. Hier wordt veel onderzoek naar gedaan, het HDSR speelt hier een rol in. Er wordt in technische oplossingen gedacht, maar ook aan de wijze van doorstroming. Op dit moment zijn er nog geen strikte keuzes gemaakt, men wil ook geen keuzes maken die andere oplossingen onmogelijk maken. Richting het Rijk is aangegeven dat ondersteuning van het Rijk wordt verwacht.
- De PvdA-fractie heeft een aantal aandachtspunten naar voren gebracht die in de verdere uitvoering een plek kunnen krijgen. Het punt van de onderwaterdrainage is de gedeputeerde bekend. Het is mogelijk, maar het is wel een dure oplossing.
- De 50PLUS-fractie noemt het slaan van damwanden. Er is nog een oplossing, namelijk geotextiel, waarbij textiel op dammen wordt gelegd om te kijken of dat het piping-probleem kan voorkomen. De

Staten zijn ook bekend met het project dat momenteel wordt gedaan met het meten met sensoren in dijklichamen om na te gaan hoe stabiel ze zijn en hoe ze werken onder droogte en nattigheid.

- De vragen van de D66-fractie zijn deels beantwoord. De Grebbedijk als Deltadijk en het gebruik van geotextiel zijn voorbeelden van innovaties. Recent heeft het HDSR gepubliceerd dat een groot deel van de dijken langs de Neder-Rijn en Lek niet voldoen aan de huidige norm; een duidelijke indicator dat er echt iets aan de veiligheid moet gebeuren.
- Het college heeft zich nog niet uitgesproken over buitendijks bouwen. Dit onderwerp moet zeker terugkomen. In het Deltaprogramma komt wel naar voren dat, als dit daadwerkelijk gebeurt, het risico ligt bij de persoon die buitendijks woont. Die mag niet van een overheid verwachten dat die zijn haven en goed kan beschermen.
- De PVV-fractie bracht het idee naar voren om richting Europa te kijken voor het vinden van middelen. De gedeputeerde vindt dit een terechte opmerking. Nederland is deskundig op het gebied van watermanagement en dit biedt goede kansen om dit te vermarkten. Als er projecten ontwikkeld kunnen worden waarbij EU-gelden als cofinanciering aan de orde kunnen komen, projecten die én innovatief zijn én gebruikt kunnen worden in andere landen, dan wil spreker zich daar hard voor maken.
- De gedeputeerde dankt de VVD-fractie voor de ondersteuning.
- De CDA-fractie verzocht om grote zorgvuldigheid. De gedeputeerde deelt dit. Ruimte voor de Lek is een voorbeeld van hoe wordt geprobeerd dit aan te pakken met de betrokkenheid vanuit het gebied zelf. Dit kan een schoolvoorbeeld zijn op het moment dat over de inrichting van andere trajecten wordt gesproken.
- De SP vraagt naar de dijkversterking Bergambacht – Schoonhoven. Dit moet voor 2016 zijn afgerond. Spreker heeft hier een bezoek gebracht en bevestigt dat een en ander wordt afgestemd met elkaar.

12. Statenbrief gebiedsagenda Noord-Holland, Utrecht, Flevoland en bestuursovereenkomst schaalsprong Almere

De voorzitter deelt mee dat dit onderwerp deze avond in het Presidium wordt besproken.

13. Statenbrieven en ingekomen stukken die ter informatie worden aangeboden

13.1 Statenbrief stand van zaken Prinses Máxima Centrum voor kinderoncologie

Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.

13.2 Europa regio Randstad fiches

Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.

13.3 Statenbrief Gebiedsuitwerking A27-Utrecht-oost

Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.

13.4 Statenbrief uitvoering motie Windenergie

Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.

13.5 Vogelbescherming Nederland effectieve opvang en bescherming van ganzen in Utrecht

Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.

13.6 De heer Smiet: plannen aan de Kleine Melm in Soest ontwerpbestemmingsplan Landelijk Gebied Soest

Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.

13.7 Nederlandse Vereniging tot bescherming van dieren ganzenbeheer

Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.

14. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter de vergadering onder dankzegging voor ieders komst en inbreng.